

Andersson Elffers Felix

IMPROVEN
connected performance

Kostprijsonderzoek
opvang ontheemden
Oekraïne 2024

Eindrapport
01-10-2024

Dit rapport beschrijft de kosten die gemeenten maken voor de opvang van Oekraïense ontheemden

Inhoudsopgave	Terminologie	Colofon
1. Aanleiding en onderzoeksaanpak pagina 3	<p>Met het oog op de leesbaarheid gebruiken we in dit rapport soms vereenvoudigde terminologie. Hieronder staan deze termen, en wat we er voluit mee bedoelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ 'Oekraïners': Ontheemden met recht op opvang onder de <i>Regeling opvang ontheemden Oekraïne</i>, zoals beschreven in art. 1. ▶ 'JenV': Tijdens dit onderzoek is de beleidsverantwoordelijkheid voor opvang van Oekraïners overgegaan van Justitie en Veiligheid (JenV) naar het ministerie van Asiel en Migratie, al verzorgt JenV nog steeds de ambtelijke werkzaamheden. In dit rapport spreken we kortweg van JenV als opdrachtgever. ▶ 'Uitvoeringskosten': Kosten die het gemeentelijk (ambtelijk) apparaat maakt voor het organiseren en uitvoeren van processen voor de GOO en de POO. ▶ 'Bedden': Opvangplaatsen voor Oekraïners. 	<p>Datum 1 oktober 2024</p> <p>Versie Eindrapport</p> <p>Opdrachtgever Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV)</p> <p>Onderzoekers Lisette Reuvers Rob van Zeeland Koen van Wijk Robin van Seumeren Michiel Ehrismann Ibrahim Halil Karatas</p> <p>Referentie GJ318/Eindrapport</p> <p><small>Foto's in dit rapport zijn open source foto's van Dusan Cvetanovic, Nennieinszweidrei en Rodion Kutsaiev.</small></p>
2. Algemene beelden en ontwikkelingen pagina 10		
3. Kosten per kostencomponent pagina 16		
4. Nieuwe kosten pagina 28		
5. Conclusies en aanbevelingen pagina 35		
Bijlagen pagina 38		

1. Aanleiding en onderzoeksaanpak

Dit onderzoek beschouwt de kosten voor gemeenten van opvang van Oekraïners, ook voor nieuwe taken

Gemeenten verzorgen al tweeënhalf jaar de opvang van Oekraïners

Als gevolg van de oorlog in Oekraïne zijn tienduizenden mensen naar Nederland gekomen. Zij verblijven in Nederland op basis van de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) en de Nederlandse Tijdelijke Wet Oekraïners (Tw Oek). Gemeenten verzorgen de opvang van deze ontheemden. Ze hebben die rol al sinds het uitbreken van de oorlog, nu meer dan tweeënhalf jaar geleden. Hun taken op dit gebied staan beschreven in de *Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO)*.

De uitvoering van deze regelingen brengt kosten met zich mee voor gemeenten. Zij worden daarvoor bekostigd door het Rijk, volgens de *Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne (BooO)*. In die regeling is onder meer geregeld dat gemeenten een normbedrag ontvangen voor zowel de Gemeentelijke Opvang Oekraïners (GOO) als de Particuliere Opvang Oekraïners (POO). De hoogte van de normbedragen is in 2022 vastgesteld* en in 2023 herijkt**, steeds op basis van onafhankelijk kostenonderzoek.

Dit onderzoek herijkt het kostenbeeld, met speciale aandacht voor nieuwe kosten

In de zomer van 2024 heeft het ministerie van JenV aan AEF en Improven gevraagd om een nieuw kostenonderzoek te doen naar de kosten die gemeenten maken. Op basis daarvan kunnen de normbedragen opnieuw herijkt worden. De herijking is ten eerste bedoeld om de normbedragen passend en actueel te houden.

Daarbij speelt ook dat gemeenten nieuwe taken krijgen: Vanaf 1 juli 2024 is het verplicht om leefgeld in te houden en een eigen bijdrage te heffen bij Oekraïners in de GOO met een inkomen. Gemeenten krijgen een implementatieperiode van zes maanden om deze eigen bijdrage te gaan heffen en moeten uiterlijk 1 januari 2025 aan de nieuwe regelgeving voldoen. Dit kan extra implementatie en uitvoeringskosten geven. Dit onderzoek verkent deze nieuwe kosten.

Het onderzoek omvat beschouwing van gerealiseerde én toekomstige kosten

De opdracht bestaat uit de volgende onderdelen

- Analyse van de kosten voor de GOO, inclusief analyse van veranderingen sinds 2023
- Analyse van de kosten voor de POO, inclusief analyse van veranderingen sinds 2023
- Indicatie hoeveel gemeenten lagere kosten hebben gemaakt t.o.v. de normbedragen
- Analyse van de implementatie- en uitvoeringskosten van het heffen van een eigen bijdrage van Oekraïners
- Indicatie of het verplicht inhouden van leefgeld leidt tot extra kosten bij gemeenten
- Indicatie van de mate waarin gemeenten 30% van hun btw op kosten gemaakt voor de GOO claimen in het btw-compensatiefonds

Doel van het onderzoek was om objectief en onderbouwd in beeld te brengen welke kosten gemeenten (gaan) maken voor de GOO en POO. Dat beeld kan deels worden gebaseerd op kosten die gemeenten nu al maken, maar vraagt (zeker bij nieuwe taken) ook om vooruitkijken.

* AEF en Improven (2022) *Onderzoek bekostiging opvang Oekraïners*. [Link](#).

** AEF en Improven (2023) *Kostprijsonderzoek opvang ontheemden Oekraïne 2023*. [Link](#)

We bezien alléén kosten die vallen onder de normbedragen voor de GOO en de POO

Transitiekosten en medische kosten zijn buiten scope van het onderzoek

Vanuit de *Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne* worden kosten vergoed die gemeenten maken voor de GOO en POO. De regeling kent daarvoor normbedragen. Deze normbedragen zijn gericht op bekostiging van de meeste kosten van gemeenten. Ons onderzoek richt zich daarop.

Er zijn ook enkele kosten die niet vanuit deze normbedragen worden gedekt. Dat zijn bijvoorbeeld transitiekosten* voor het geschikt maken of realiseren van gebouwen voor de opvang en de meeste medische kosten. Deze worden op andere manieren vergoed door het Rijk. Deze kosten zijn buiten scope van dit onderzoek.

Uitvoeringskosten worden meegerekend; óók kosten uit de bestaande formatie

Uitvoeringskosten worden meegerekend. Dit zijn alle personele kosten die leiden tot meerkosten voor gemeenten; ook kosten van medewerkers uit de bestaande formatie als ze door hun werk voor de GOO of POO andere taken niet meer kunnen doen. De gedachte is dat gemeenten voor die andere taken extra capaciteit moeten aantrekken.**

Eventuele baten zijn geen onderdeel van dit onderzoek

Nu gemeenten een eigen bijdrage gaan heffen van werkende Oekraïense gezinnen, ontstaan er baten met gevolg voor de BooO. We onderzoeken alleen de mogelijke uitvoeringskosten van het heffen van een eigen bijdrage. Eventuele baten zijn buiten scope van het onderzoek.

Het leefgeld is in dit onderzoek geen onderdeel van het normbedrag

De vergoedingen voor voedsel, kleding en andere persoonlijke uitgaven die Oekraïners ontvangen (leefgeld) zijn geen onderdeel van het onderzoek omdat het om wettelijke bedragen gaat. De kosten van het leefgeld vallen ook binnen de BooO, maar buiten de scope van dit onderzoek. Om hoeveel leefgeld het gaat, is afhankelijk van of Oekraïners werken en de gezinssamenstelling.

Daarnaast zijn er nog meer afspraken over de scope

Over de scope van het onderzoek is verder vastgelegd:

- ▶ **Partijen:** het onderzoek beziet alleen de kosten die (direct of indirect) voor rekening komen van gemeenten, niet die van koepels, veiligheidsregio's, expertisecentra, etc.
- ▶ **BES-eilanden:** Bonaire, St. Eustatius en Saba worden niet genoemd in de *Regeling opvang ontheemden Oekraïne* en zijn buiten scope van het onderzoek.
- ▶ **Lokaal beleid:** Als een gemeente ervoor kiest om méér te bieden dan de *Regeling opvang ontheemden Oekraïne* van hen vraagt, rekenen we die kosten niet mee.
- ▶ **Periode:** de nieuwe norm is bedoeld voor de periode vanaf 1 januari 2025. Daarbij baseren we ons op de meest recente realisatiecijfers: vaak mei of juni 2024.

* Voor dit onderzoek zijn transitiekosten nader gedefinieerd als "alle eenmalige kosten gerelateerd aan alle onroerende goederen en alle roerende goederen die met schroeven worden vastgezet."

** Dit geldt alléén voor medewerkers met uitvoerende taken. De inzet van bijvoorbeeld politiek of topmanagement is niet meegerekend.

Het onderzoek is uitgevoerd via interviews en een online uitvraag onder de andere gemeenten

Onze aanpak bestond uit vier stappen

Het onderzoek is uitgevoerd in een periode van veertien weken tussen 17 juni en 1 oktober 2024. De aanpak kende vier stappen.

We bespreken elk van deze stappen op deze en de volgende bladzijde.

In de eerste stap zijn de relevante kostencomponenten herijkt

Eerst hebben we de kostencomponenten voor dit onderzoek vastgesteld. Dit zijn de taken die gemeenten moeten uitvoeren in het kader van de GOO en POO. De kostencomponenten uit het kostprijsonderzoek van 2023 vormden het uitgangspunt. Op basis van documenten en gesprekken met experts binnen het ministerie van JenV hebben we bepaald of de kostencomponenten herijkt moesten worden. Op pagina 9 zijn de gebruikte kostencomponenten gepresenteerd. Verder is in deze stap de aanpak van het btw-compensatiefonds getoetst bij een groep experts van het ministerie.

Daarna zijn middels interviews elf gemeenten in detail onderzocht

In de tweede stap zijn interviews uitgevoerd. We hebben ontwikkelingen sinds vorig jaar besproken, alsook de verwachte kosten van het inhouden van leefgeld en het heffen

van een eigen bijdrage. Vergeleken met vorig jaar hebben we ook intensiever onderzoek gedaan naar de manieren waarop gemeenten omgaan met btw-compensatie.

We hebben interviews uitgevoerd bij een selectie van 11 gemeenten: twee G4-gemeenten, twee grote, één middelgrote en zes kleine gemeenten.* Bij de selectie van gemeenten is zoveel mogelijk rekening gehouden met geografische spreiding en verschillen in aanpak.

De uitkomsten zijn in een enquête voorgelegd aan alle andere gemeenten

In de volgende stap zijn via een enquête alle andere gemeenten gevraagd naar hun kosten. In de enquête vroegen we gemeenten of de uitkomsten van de interviews voor hen herkenbaar zijn of juist afwijken. We hebben ook het gebruik van het btw-compensatiefonds verder onderzocht. De enquête heeft zes weken opengestaan en is bij gemeenten onder de aandacht gebracht door de VNG en NOO.

De kosten voor de meest recente maand zijn uitgevraagd. Voor de meeste gemeenten gaat dit om juni 2024. Om de verschillen in kosten tussen de accommodatie-typen inzichtelijk te maken, zijn de kosten voor accommodatie en inventaris per type apart uitgevraagd. Bij de kosten voor locatiebegeleiders, schoonmaak, beveiliging en catering is ook gevraagd hoeveel bedden daadwerkelijk op locaties staan waar deze kosten voor worden gemaakt. Overige kosten zijn uitgevraagd over alle gerealiseerde bedden.

[Vervolg op volgende pagina]

* Daarbij is 'groot' gedefinieerd als meer dan 100.000 inwoners, 'middelgroot' als 50.000 - 100.000 inwoners en 'klein' als minder dan 50.000 inwoners

Het onderzoek is begeleid door een stuurgroep en klankbordgroep

[Vervolg van vorige pagina over stap 3 van de aanpak]

Uiteindelijk ontvingen we bruikbare respons van 75 gemeenten uit alle provincies. Daarmee waren ca. 31.400 van de op dat moment ca. 91.000* landelijk gerealiseerde bedden in de enquête vertegenwoordigd. Dit is ca. 35% van de bedden. Het aantal gemeenten is significant lager dan in voorgaande jaren. Toen lag dit aantal rond de 100. Mogelijk is de jaarlijkse herhaling van het onderzoek, gecombineerd met de significante tijdsinvestering een reden voor teruglopende participatie onder gemeenten. ** Overigens is het aantal bedden ongeveer even hoog als vorig jaar. Dit geeft aan dat er meer gemeenten die veel ontheemden opvangen de enquête hebben ingevuld.

Aan het einde van de derde stap hebben we een online duidingssessie gehouden voor gemeenten. Deze bijeenkomst is gebruikt om een aantal opvallende uitkomsten van het onderzoek tot dan toe inhoudelijk te bespreken en zo nader te duiden. De bijeenkomst had 52 deelnemers van gemeenten.

De enquête-uitkomsten zijn gestructureerd en zorgvuldig geanalyseerd

In de laatste stap hebben we de enquête-uitkomsten geanalyseerd om in beeld te brengen wat de kosten zijn per component en hoe verschillen tussen gemeenten kunnen worden verklaard. Ook hebben we in kaart gebracht hoe de kostencomponenten zich hebben ontwikkeld ten opzichte van vorig jaar en is een doorkijk gegeven naar 2025 en 2026.

Het onderzoek is begeleid door een stuurgroep en een klankbordgroep

Het onderzoek is begeleid door een stuurgroep met vertegenwoordigers van de ministeries van JenV, BZK en Financiën, de gemeenten Den Haag en Zwolle, de NOO en de VNG. Daarnaast kende het onderzoek een klankbordgroep met de partijen uit de stuurgroep, met de gemeente Amsterdam in plaats van Den Haag.

* Zie *Cijfers opvang vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland* van de Rijksoverheid. [link](#).

** De teruglopende respons zou ertoe kunnen leiden dat een zelfselecterend effect optreedt: gemeenten met hoge kosten zijn mogelijk eerder geneigd de enquête in te vullen, aangezien het voor hen belangrijk(er) is dat de norm hun kosten voldoende blijft dekken. Dat zou kunnen leiden tot een overschatting van de kosten. Dit effect is door ons niet te verifiëren.

Onze ramingen volgen het gewogen gemiddelde van enquêtes en interviews, mits de data onderbouwd is

Het onderzoek werkt toe naar expertramingen

De cijfers in dit rapport hebben het karakter van expertramingen: we hebben zoveel mogelijk de uitkomsten van de interviews en enquête als uitgangspunt genomen, maar daarbij hebben we wel gecorrigeerd voor zaken als te beperkt onderbouwde data, uitschieters of ruis. Het is ons oordeel welke uitkomsten als zodanig zijn beschouwd. Dit is in lijn met de onderzoeksopdracht, die om een “expertmatige analyse” vroeg.

Onze ramingen zijn zoveel mogelijk gebaseerd op het gewogen gemiddelde

Waar mogelijk volgt onze raming het gewogen gemiddelde van de enquête-uitkomsten; op basis van het aantal gerealiseerde bedden. De ramingen over de toekomstige taken (verplicht inhouden leefgeld en heffen eigen bijdrage) zijn gewogen per gemeente. Het betreft immers schattingen van ambtenaren, niet daadwerkelijke kosten. Het is dus niet zo dat we de schatting van een gemeente met veel bedden zwaarder wegen dan de schatting van een gemeente met weinig bedden.

We houden er rekening mee dat gemeenten soms geen kosten maken

Sommige gemeenten maken op sommige componenten geen kosten. Zo is het regelmatig niet nodig om catering aan te bieden. We benoemen per component zowel de kosten per gemeente die daadwerkelijk kosten maken, als de gemiddelde kosten verdeeld over alle bedden. Op deze manier zijn de totale geraamde kosten zo dicht mogelijk bij de daadwerkelijke kosten. In de praktijk betekent dit dus wel dat de norm voor sommige gemeenten te laag is, en voor andere te hoog.

Bijlage I geeft meer cijfers over de kosten die gemeenten maken

Het gemiddelde is per definitie voor veel gemeenten niet toereikend. Om inzicht te geven in de spreiding van kosten rapporteren we daarom ook aanvullende cijfers: de mediaan en het eerste en derde kwartiel. Hoofdstuk 3 gaat hierop in voor enkele kostencomponenten; de overige cijfers staan in bijlage I.

Daarnaast zijn er een aantal andere rekenregels gehanteerd

- ▶ **Splitsen van kosten in componenten:** Sommige gemeenten krijgen één factuur die betrekking heeft op verschillende kostencomponenten (bijvoorbeeld accommodatie, beveiliging en schoonmaak). In dat geval hebben wij ze gevraagd om de kosten toch op te splitsen, eventueel middels een schatting. Waar dat gemeenten niet is gelukt, hebben wij zelf de kosten verdeeld naar de gemiddelde ratio tussen de componenten op basis van de gemeenten die de splitsing wel hebben gemaakt.
- ▶ **Maanden en dagen:** Maandelijks kosten rekenen we om naar dagen door te vermenigvuldigen met 12 en daarna te delen door 365.
- ▶ **Netto kosten:** we hebben de netto kosten uitgevraagd en de ramingen bevatten dus alleen de *kostprijsverhogende* btw: het deel van de btw dat ook betaald wordt door de gemeente (en niet wordt teruggevraagd uit het btw-compensatiefonds).
- ▶ **Inflatie:** Onze ramingen zijn de gemiddelden zoals ze door gemeenten zijn gerapporteerd op basis van realisatiecijfers. Hierin is mogelijke inflatie tussen de eerste helft van 2024 en 2025 dus nog niet verdisconteerd.

De kosten voor de opvang van Oekraïners splitsen we op in 21 kostencomponenten

Gemeenten voeren verschillende taken uit voor opvang van Oekraïners. Elke taak kan kosten met zich meebrengen. Deze kostencomponenten hanteren wij in dit onderzoek.

We zien vijf hoofdcategorieën kostencomponenten

Op basis van desk-analyse en interviews met gemeenten zien we vijf hoofdcategorieën kostencomponenten:

- ▶ **Onderdak GOO:** direct gerelateerd aan de opvanglocatie
- ▶ **Overige verstrekkingen GOO:** niet direct gerelateerd aan de opvanglocatie
- ▶ **Uitvoeringskosten GOO:** de personele kosten bij de gemeente (intern en inhuur) voor de opvang
- ▶ **Particuliere opvang:** alle kosten rond de POO
- ▶ **Nieuwe kosten:** Het verplicht inhouden van leefgeld en het heffen van eigen bijdrage

In totaal zien we 21 kostencomponenten

Verdeeld over de hoofdcategorieën zien we in totaal 21 taken. De figuren hiernaast geeft deze weer. In bijlage IV staan ze in meer detail beschreven.

* Gemeenten zijn niet verplicht om catering te verstrekken maar zien zich daartoe soms wel gedwongen.

** Dit wordt in de regeling op basis van werkelijke kosten bekostigd en nemen we niet mee in het normbedrag

***De implementatiekosten komen eenmalig voor in 2024 en nemen we daarom apart mee in het onderzoek.

2. Algemene beelden en ontwikkelingen

De meeste gemeenten hebben voldoende aan het huidige normbedrag*

Voor de meeste gemeenten is het huidige normbedrag voldoende

Het normbedrag in de GOO voor 2024 is € 61 per gerealiseerd bed per dag. Ca. 80% van de gemeenten waarvoor we een norm kunnen bepalen*, komt uit met dit bedrag. Zij vertegenwoordigen samen ca. 82% van de bedden. Dit is een soortgelijk deel als vorig jaar, toen 84% voldoende had aan de toenmalige norm. De overige 20% van de gemeenten komt niet uit met de huidige norm. Het is echter mogelijk dat gemeenten met meerkosten eerder geneigd waren om de enquête in te vullen, waardoor dit percentage naar boven toe vertekend is.

Of gemeenten uitkomen met de norm lijkt vooral af te hangen van opvangtype

De gemeenten die niet uitkomen met de norm zijn niet evenredig verdeeld over de accommodatietypes die we hebben uitgevraagd. Gemeenten met minstens één gerealiseerd bed in hotels (35%) of schepen (67%) lijken vaker niet uit te komen met het normbedrag.

Op dit moment betaalt 10% van de gemeenten meer dan € 80 per bed per dag. Zij maken allemaal gebruik van schepen en/of hotels. In hoofdstuk 3 gaan we dieper in op het verband tussen accommodatietypen en kosten.

Andere mogelijke verklaringen, zoals gemeentegrootte of de locatie van de gemeente (binnen of buiten de Randstad) hebben in onze analyse geen significant effect.

Een beperkt deel betaalt minder dan de helft van het normbedrag

Een deel van de gemeenten maakt erg weinig kosten voor de opvang. Voor 14% van de gemeenten was minder dan de helft van het normbedrag al toereikend. Dit gaat in de regel over gemeenten met een beperkt aantal bedden; deze 14% vertegenwoordigen 8% van het totaal aantal bedden.

Voor de gemeenten uit de dieptestudies met bijzonder lage kosten geldt dat er altijd gunstige lokale omstandigheden speelden; zoals een ondernemer die gratis een gebouw beschikbaar stelt of een actieve kerk die een grote rol speelt in de opvang.

Vorig jaar was het percentage waarbij minder dan de helft van de toenmalige norm toereikend was hoger. Dat ging toen om 32% van de gemeenten met 16% van de bedden. Dit kan een indicatie zijn dat de norm nu relatief minder ruim is.

Over het algemeen lijkt de spreiding tussen gemeenten minder groot te zijn dan in voorgaande jaren.

* Het aantal gemeenten waar deze resultaten op zijn gebaseerd (n=48), is kleiner dan de totale respons (n=75). Dat komt omdat we alleen totale kosten kunnen berekenen van gemeenten waar voor elke individuele kostencomponent geldige data beschikbaar is. Gemeenten waar op één of meer componenten geen geldige data is, bijvoorbeeld omdat een vraag niet goed was ingevuld of omdat de data als outlier is beschouwd, tellen hier niet mee. Resultaten op deze pagina zijn dus minder betrouwbaar dan de ramingen verderop in het rapport.

De kosten van gemeenten zijn gedaald, maar beginnen te stabiliseren

De gemiddelde kosten daalden dit jaar wederom, maar de daling neemt af

De kosten van gemeenten waren dit jaar over het geheel genomen lager dan in het jaar ervoor: ca. 11% lager. Echter, de daling tussen het gemiddelde van 2022 en 2023 was sterker: het ging toen om een daling van bijna 26%. Dit is een indicatie dat de initiële efficiëntiewinsten (minder inhuur, minder snel te realiseren, maar dure locaties zoals hotels) beginnen af te nemen. De kosten van de opvang lijken daarmee dus enigszins te stabiliseren.

In een deel van de gemeenten zijn de opvang en kosten al langere tijd stabiel

Steeds meer gemeenten geven aan dat de opvangsituatie stabiel is: ze hebben (soms al twee jaar) dezelfde locaties, met veelal dezelfde bewoners. Uiteraard zijn er altijd enige wisselingen en worden er soms andere voorzieningen aangeboden dan in het begin, maar in grote lijnen ervaren ze de opvang als niet meer in ontwikkeling. Dit is vrij opvallend, aangezien sinds vorig jaar het aantal bedden in de GOO met 18% is toegenomen en gemeenten hier doorlopend inzet voor plegen. Gemeenten die hun situatie als stabiel beschrijven verwachten niet dat de kosten zijn toe- of afgenomen (op algemene prijsontwikkelingen na). Er zijn nuanceverschillen in de opbouw van de kosten, maar geen grote verschillen in de hoogte. Een uitzondering hierop is de uitvoering van de eigen bijdrage, zie daarvoor hoofdstuk 4.

Bepaalde gemeenten verwachten wel een toename in kosten

Gemeenten die veel wisselingen hebben gehad in de opvangsituatie (wisselingen in

locatie, nieuwe bewoners, of nieuwe medewerkers) delen een ander beeld. Zij zien de kosten wel degelijk stijgen. Dit zit vooral in de kosten voor de accommodaties, vanwege stijgende huurprijzen.

Sommige kosten zijn minder gedaald dan verwacht

Sommige gemeenten gaven aan op een aantal kostencomponenten een dalende trend te hebben verwacht, vooral op het gebied van beveiliging en locatiebegeleiding. De verwachting was dat als mensen meer aan het werk zouden zijn, er minder aanwezigheid op locaties nodig was. Deels is deze dalende trend ook gerealiseerd, maar de gelijktijdige ontwikkeling van meer psychosociale problematiek en meer spanningen vanwege een lang verblijf in gedeelde kamers bieden tegengewicht.

Daling van GWE-kosten lag voor de hand, maar deed zich niet voor

Daarnaast verwachtten wij zelf dat GWE-kosten zouden afnemen ten opzichte van vorig jaar, omdat toen werd aangegeven dat het een dure periode was. Deze afname zagen de dieptestudiegemeenten niet. Ook in de resultaten van de enquête zien we geen afname in kosten voor gas, water en elektra. In de duidingsbijeenkomst gaven gemeenten daar verschillende mogelijke verklaringen voor. Bijvoorbeeld werken veel gemeenten met onderaannemers. Door meerjarige contracten kunnen deze onderaannemers GWE-kosten niet altijd direct doorbelasten, waardoor stijgingen en dalingen niet meteen zichtbaar zijn. Het zou kunnen dat de dalende energieprijzen van de afgelopen maanden pas op een later moment zichtbaar worden.

De meeste Oekraïners worden opgevangen in verschillende types bestaande gebouwen

We onderscheiden negen typen accommodaties

Voor dit onderzoek maken we onderscheid naar accommodatietype. We onderscheiden de volgende accommodatietypes:

- Hotels
- Schepen
- Vakantiewoningen
- Huizen en appartementen
- Flexwoningen
- Overige gebouwen met wel/zonder eigen sanitair en/of kookgelegenheid per gezin*

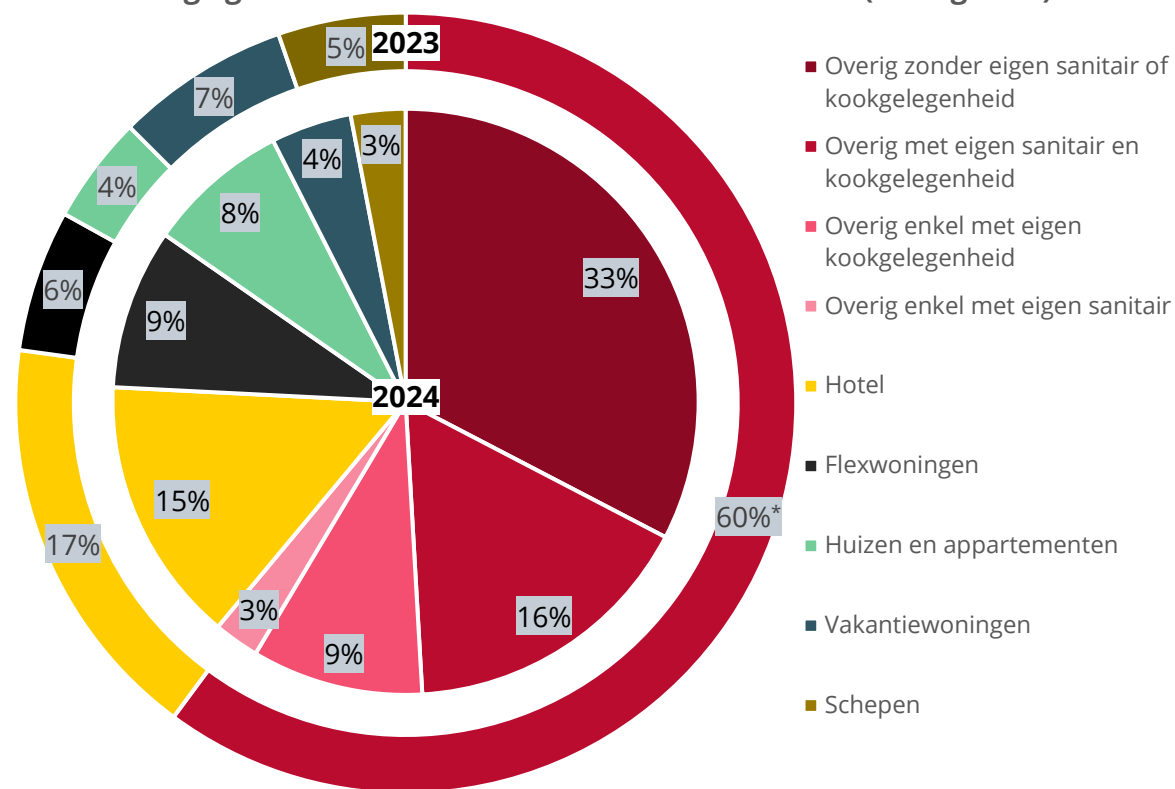
De verdeling van bedden verschuift enigszins ten aanzien van vorig jaar

In het diagram hiernaast geven we weer welk aantal en welk percentage van de gerealiseerde bedden zich in welk accommodatietype bevinden. De ring om het diagram heen laat de verdeling van vorig jaar zien.

Hierbij valt op dat 'overig' verreweg de grootste categorie is: in totaal 61%. Dat zijn gebouwen zonder eerdere woonfunctie (kantoorgebouwen of scholen), maar ook voormalige verzorgingshuizen of kloosters, waar minder aanpassingen nodig zijn.

Ten aanzien van vorig jaar zien we een kleine daling in schepen en vakantiewoningen (vorig jaar respectievelijk 5% en 7%) en een stijging in huizen en appartementen (vorig jaar 4%) en flexwoningen (6%). Deze percentages zijn klein, maar kunnen duiden op een beperkte beweging richting meer opvang in permanente(re) locaties.

Percentage gerealiseerde bedden in de resultaten 2024 (in ring 2023)

* Deze categorie heette vorig jaar anders. Toen vroegen we naar 'bestaande gebouwen met/zonder woonfunctie'. Dit jaar heeft de opdrachtgever gevraagd om de focus te verleggen naar deze twee specifieke voorzieningen. We kunnen niet precies inschatten hoe deze categorieën zich tot elkaar verhouden. In de grafiek zijn voor het jaar 2023 deze categorieën daarom gecombineerd.

Gemeenten ervaren nu de effecten van ontwikkelingen die vorig jaar verwacht werden

Vorig jaar benoemden gemeenten ontwikkelingen met invloed op kosten

In het onderzoek vorig jaar signaleerden gemeenten enkele nieuwe ontwikkelingen waarvan ze verwachtten dat ze in komende jaren zouden doorzetten. Enkele van deze ontwikkelingen zijn inderdaad gaan spelen of spelen nog steeds.

Opvang wordt geschikter gemaakt voor langer verblijf

Vorig jaar gaven gemeenten aan dat ze hun locaties geschikter wilden maken voor langdurig verblijf, omdat de meeste Oekraïners al meer dan een jaar in opvang waren. Intussen verblijven veel van hen al meer dan twee jaar in de GOO en hebben gemeenten inderdaad stappen gezet om de opvang geschikter te maken voor langer verblijf. Zo gaven gemeenten aan de minst leefbare kamers (zonder ramen, of op een luide plek) te hebben aangepast of gesloten, gaf een gemeente aan geen vreemden meer bij elkaar op kamers te plaatsen, en hebben gemeenten flexwoningen neergezet. Hierbij zijn soms wel praktische barrières; de volgende pagina gaat hierop in.

Gemeenten zetten in op voorzieningen die passen bij een langere verblijfsduur

Naast het geschikt maken van de opvanglocaties zelf, gaf de meerderheid van de gemeenten uit de dieptestudies aan meer in te zijn gaan zetten op bepaalde voorzieningen voor mensen die al langere tijd in Nederland zijn. Zo gaven veel geïnterviewde gemeenten en 87% van de enquêterespondenten aan dat ze aanvullend taalonderwijs bieden of actiever in te zijn gaan zetten op bemiddeling naar werk en ontwikkeling van bijpassende vaardigheden.

Gemeenten maken kosten voor psychosociale ondersteuning

In 2023 werd gesignaleerd dat mensen in opvang steeds meer te maken kregen met psychosociale problemen. Nu gaven veel gemeenten (68%) aan kosten te maken voor (preventieve) Oekraïenstalige psychosociale begeleiding die voorliggend is aan Wmo-voorzieningen. De meerkostenregeling Wmo vergoedt dit niet.* Daarnaast bleek in de duidingssessie dat veel gemeenten zich niet bewust zijn dat zij ook vanuit de meerkostenregeling Wmo een tegemoetkoming ontvangen. Zij menen deze kosten uit het normbedrag te dekken.** Eén gemeente noemde ook dat eerder werd verwacht dat beveiliging kon worden afgebouwd, maar dat dit niet het geval bleek door de toename in en de spanningen die daaruit volgen.

Gemeenten betalen nog steeds afbouwkosten uit het normbedrag

Als gemeenten een locatie moeten verlaten, maken ze vaak kosten om die locatie weer in originele staat te herstellen. Dit werd vorig jaar ook gesignaleerd: sommige gemeenten maakten die kosten al, andere voorzagen ze op termijn. Toen deelde de Nationale Opvangorganisatie (NOO) dat (een deel van) die kosten onder de transitiekosten vallen en onder de gebruikelijke voorwaarden onderdeel kunnen zijn van een transitiekostenaanvraag. Toch geven verschillende gemeenten aan dit te betalen uit het overschot van het geld dat ze ontvangen uit de normbedragen. Dit komt omdat hun aanvragen bij de NOO niet de volledige kosten dekken, of omdat de gemeente niet weet dat deze kosten uit dit fonds kunnen worden vergoed.

* Zie voor meer uitleg *Onderzoek uitgaven gemeenten aan Oekraïense ontheemden voor Jeugdwet, Wmo en Wpg*, Vanberkel Professionals, Sira Consulting en Ecorys, 11 september 2024. Met name pagina 31-32.

** Deze kosten zijn dan ook niet meegenomen in onze ramingen van het normbedrag omdat ze niet onder de voorwaarden vallen. Wel signaleren we hier dat een groot deel van de gemeenten deze kosten maken en betalen uit het normbedrag en dat hier dus een behoefte ligt.

Gemeenten maken hogere kosten door de tijdelijkheid en inrichting van de regeling

Gemeenten maken hogere kosten door de tijdelijkheid van de regeling

In 2023 gaven gemeenten al aan dat de tijdelijkheid van de *Regeling opvang ontheemden Oekraïne* (RooO) voor onzekerheid zorgt over de kosten. Dit beeld wordt nog steeds gedeeld.

Gemeenten maken meer kosten dan ze zouden maken als ze meer langjarige zekerheid zouden hebben. Veel gemeenten werken noodgedwongen met tijdelijke (dure) inhuur, omdat ze geen vaste contracten kunnen aanbieden. Ook geven gemeenten aan dat ze vanwege de tijdelijkheid inzetten op locaties die voor een kortere tijd beschikbaar zijn. Daardoor maken ze echter veel kosten voor het vinden van locaties en het geschikt maken van locaties. Ook hebben ze hierdoor te maken met de continu stijgende huurprijzen in Nederland.*

Gemeenten ervaren onzekerheid door de aanpassing van het normbedrag

Een element van de regeling dat gemeenten ook onder 'tijdelijkheid' scharen is het jaarlijks aanpassen van het normbedrag. Gemeenten hebben de afgelopen twee jaar ervaren dat het normbedrag naar beneden werd bijgesteld (conform de geraamde kosten voor opvang op dat moment). Enkele gemeenten gaven aan dat ze er rekening mee houden dat dit opnieuw kan gebeuren.

Gemeenten met kosten boven het normbedrag kunnen deze meerkosten declareren. Deze regeling biedt hen in principe financiële zekerheid. Echter, deze regeling brengt administratieve lasten met zich mee. Gemeenten geven aan dat ze de verantwoording een te grote belasting vinden. Hierom proberen sommige gemeenten te voorkomen boven het normbedrag uit te komen. Ze vermijden hierdoor soms financiële risico's, zoals het openen van een locatie met een kostprijs dichtbij het normbedrag.

Gemeenten ondervinden last van fragmentatie financiering opvangdomein

Gemeenten plaatsten de regeling ook steeds vaker in het perspectief van het bredere opvangdomein. De tijdelijkheid van de regeling, gecombineerd met de defragmenteerde financiering in het opvang- en huisvestingsdomein, zorgt ervoor dat gemeenten bepaalde investeringen niet kunnen doen of het risico te hoog vinden. Zo geven gemeenten aan dat een sluitende business case voor flexwoningen een afschrijftermijn vereist van 10-15 jaar. Voor veel gemeenten is niet duidelijk of dit financieel-administratief mogelijk is binnen de RooO.

Enkele gemeenten die geld overhouden uit het normbedrag, gaven aan dat ze dit budget inzetten om flexwoningen te realiseren of een pand aan te schaffen waar nu Oekraïners in worden gehuisvest, maar in de toekomst verschillende soorten tijdelijke huisvesting gerealiseerd kunnen worden. Zij gaven aan dat ze dit niet hadden kunnen doen als ze niet dat geld opzij hadden kunnen zetten.

* Dit jaar geeft ook een flink aantal dieptestudiegemeenten en ca. 75% van de enquêtegemeenten aan al een tijd lang een stabiele opvangsituatie te hebben. Dit betekent echter niet per se dat ze niet noodgedwongen locaties moeten wisselen.

3. Kosten per kostencomponent

De grootste component is accommodatie en deze component kent ook de grootste variatie in kosten

In dit hoofdstuk gaan we in op de verschillende kostencomponenten. Per component leest u een raming van de kosten.

1.1 Accommodatie en inventaris: De kosten verschillen per type accommodatie

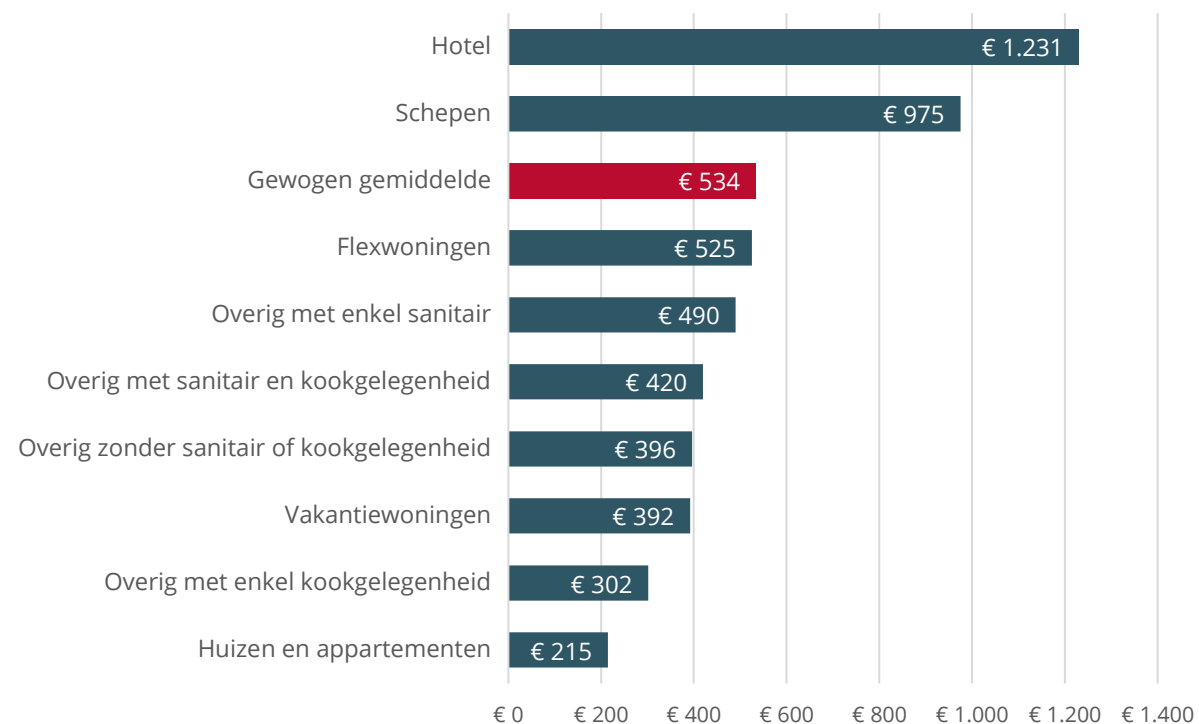
Dit is voor vrijwel alle gemeenten de grootste component. Per gerealiseerd bed wordt daar gemiddeld **€534 per maand** aan uitgegeven door gemeenten. Dit ligt relatief dichtbij de raming van vorig jaar (€577).

Een grote factor in de variatie is het accommodatietype. In de tabel hiernaast staan de gemiddelde kosten voor deze component per accommodatietype. Hierin is te zien dat hotels en schepen het duurst zijn en huizen het goedkoopst. Opvallend is dat schepen veel goedkoper lijken dan vorig jaar. Dit komt grotendeels omdat we ditmaal beter de accommodatie- en inventariskosten konden splitsen van andere onderdakgerelateerde kosten zoals schoonmaak en catering. Voor onderdak in totaal zijn schepen nog steeds het duurst (zie pagina 21).

Ook opvallend is dat overige gebouwen (met/zonder eigen sanitair/kookgelegenheid) gemiddeld duurder zijn dan vorig jaar. Uit de dieptestudies kregen we het signaal dat huurprijzen van dit soort locaties blijven stijgen en dat vooral als een nieuwe locatie geopend wordt er een hogere huur moet worden betaald dan voorheen.

Hoewel de verschillen *tussen* de verschillende accommodatietypen een groot deel van de spreiding verklaren, is er ook een flinke spreiding *binnen* accommodatietypen. De volgende pagina laat deze spreiding in meer detail zien.

Kosten accommodatie en inventaris (per bed per maand)

Binnen de accommodatietypen bestaat ook veel variatie

Binnen elke groep zijn er goedkope en dure accommodaties

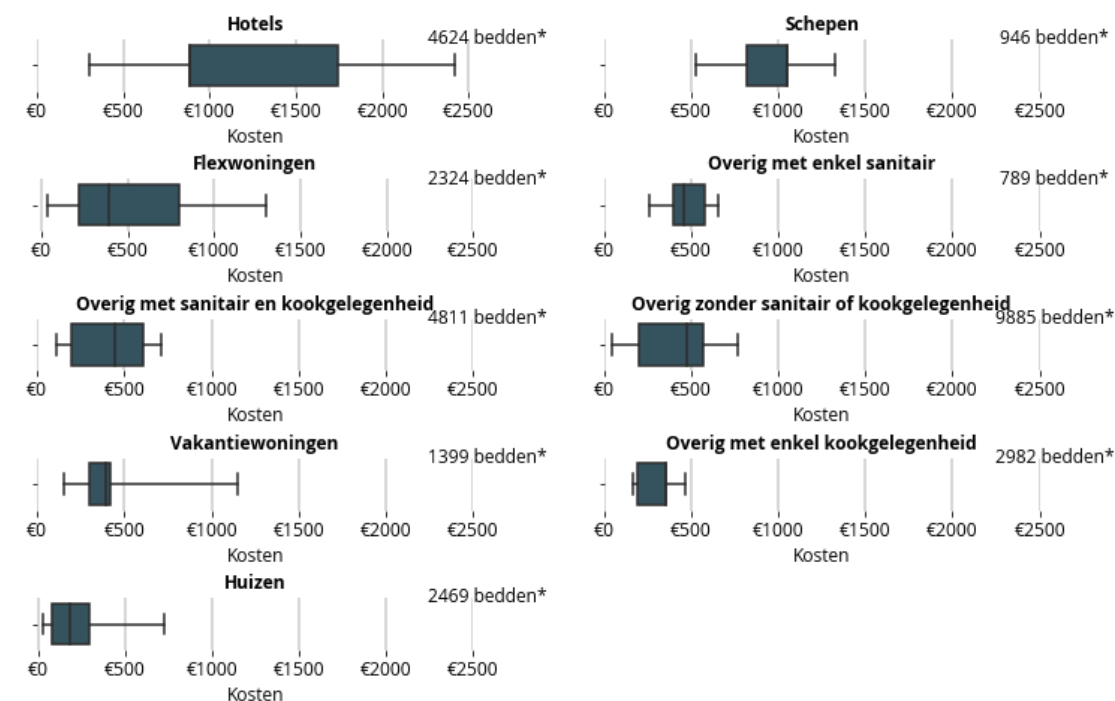
De figuur hiernaast geeft een overzicht van de variatie *binnen* elke groep met hetzelfde accommodatietype. Per type is in beeld gebracht welke kosten gemeenten maken voor Accommodatie en inventaris.

De 'boxplots' hiernaast laten de volledige spreiding zien van de kosten die gemeenten hebben gerapporteerd (gewogen naar bedden). Daarbij is de bandbreedte verdeeld in vier 'kwartielen'. Elk kwartiel bevat een kwart van de bedden. Het tweede en derde kwartiel zijn in een gekleurde box weergegeven, met in die box de mediaan. De 'staart' links en rechts van de box zijn respectievelijk eerste kwartiel en het vierde kwartiel. Hoe breder de box en staart, hoe groter de spreiding in gerapporteerde kosten.

Hotels en flexwoningen kennen de grootste variatie

Zoals te zien in de boxplots is de meeste kostenspreiding te vinden binnen de categorieën hotels en flexwoningen. Vorig jaar hadden hotels ook de grootste kostenspreiding. Dit komt omdat er verschillende soorten hotels zijn en sommige hotelkamers voor een kostprijs worden verhuurd terwijl voor andere hotels een commercieel tarief wordt betaald. De variatie binnen flexwoningen lijkt te komen door de structuur van de kosten: sommige gemeenten huren de flexwoningen, anderen schrijven ze af (over een verschillend aantal jaren) en andere gemeenten lijken de kosten voor deze woningen niet toe te rekenen aan de GOO, bijvoorbeeld omdat ze meerdere doelen dienen.

Variatie in kosten voor accommodatie en inventaris per accommodatietype per bed

* De verhouding in het aantal bedden in deze grafiek is niet hetzelfde als de verhouding op pagina 13. Dat komt omdat op pagina 13 alle ingevulde bedden worden meegenomen, maar op deze pagina de vervuilde of zeer sterk afwijkende data (outliers) zijn verwijderd. De grafiek geeft dus alle bedden weer die in de norm worden meegerekend.

Kostencomponenten die direct gerelateerd zijn aan onderdak houden vaak verband met accommodatietype (1/4)

1.2 Gas Water Elektra: Deze kosten worden voor alle bedden gemaakt

In dit onderzoek hebben we de aanname gedaan dat alle gerealiseerde bedden zich bevinden op een locatie met gas, water en elektra (GWE).

Als gemeenten hebben aangegeven daar geen kosten voor te maken, hebben we daarvoor gecorrigeerd door een deel van de geraamde accommodatiekosten toe te rekenen aan GWE, gebaseerd op de gemiddelde verhouding tussen kosten voor accommodatie en GWE. Dit hebben we gedaan omdat een aantal gemeenten aangaven de kosten niet te kunnen uitsplitsen.

Op basis van die exercitie ramen we de kosten voor deze component op **€122 per gerealiseerd bed per maand**. De door ons verwachtte daling van deze kosten ten opzichte van vorig jaar (toen energiekosten hoog lagen) is niet opgetreden. In de duidingsbijeenkomst noemden gemeenten als mogelijke verklaringen hiervoor dat ze vaak te maken hebben met meerjarige energiecontracten, waardoor stijgingen en dalingen niet meteen zichtbaar zijn. Daarnaast werken sommige gemeenten met onderaannemers die de locaties uitbaten in opdracht van de gemeente. Door meerjarige contracten kunnen deze onderaannemers GWE-kosten niet altijd direct doorbelasten

1.3 Veel bedden bevinden zich op een locatie met locatiebegeleiding

94% van de bedden staan in gemeentelijke opvanglocaties met locatiebegeleiding. We weten uit de resultaten van vorig jaar dat de aanwezigheid van locatiebegeleiding niet veel varieert tussen accommodatietypes.* De uitvoeringskosten voor dagbesteding rekenen we ook onder deze component.

Locatiebegeleiding kost per bed op een locatie waar locatiebegeleiding aanwezig is gemiddeld €281. De spreiding is vrij groot. Deze spreiding wordt veroorzaakt door het aantal locatiebegeleiders en voor welk deel van de dag: op sommige plekken is de locatiebegeleiding ambulante en op andere de hele dag aanwezig. Daarnaast zijn er verschillen in hoeveel er wordt gedaan aan dagbesteding tussen gemeenten.

Verdeeld over alle bedden (ongeacht of er locatiebegeleiding is) is het gemiddelde **€266 per gerealiseerd bed per maand**.

Kostencomponenten die direct gerelateerd zijn aan onderdak houden vaak verband met accommodatietype (2/4)

1.4 Schoonmaak: Deze kosten zijn vrij laag, maar de spreiding is groot

70% van de gerealiseerde bedden bevindt zich op een locatie waar kosten worden gemaakt voor schoonmaak. Dit verschilt sterk per accommodatietype. Uit de enquête kwam naar voren dat op schepen en in hotels schoonmaak (bijna) altijd aanwezig is, in de overige locaties (met/zonder eigen sanitair/kookgelegenheid) gemiddeld tussen de 70% en 85% en in woningen, vakantiewoningen en flexwoningen rond de 20%*.

In locaties waar wordt schoongemaakt, zijn de gemiddelde kosten per gerealiseerd bed €58 per maand. Dit loopt echter uiteen van een paar euro per bed per maand tot €300 per bed per maand. Redenen hiervoor zijn dat er verschillen zijn in hoeveel er wordt schoongemaakt: gaat dat alleen om de gemeenschappelijke ruimtes of ook, bijvoorbeeld, de slaapkamers? Sommige gemeenten leggen meer verantwoordelijkheden neer bij de Oekraïners dan anderen. Daarnaast wordt op sommige locaties door bewoners tegen een kleine vergoeding schoongemaakt en op andere wordt een professioneel schoonmaakbedrijf ingehuurd. Ook dit zorgt voor verschillen in kosten.

Verdeeld over alle bedden (ongeacht of er kosten worden gemaakt voor schoonmaak) ramen wij de kosten op **€37** per gerealiseerd bed per maand.

1.5 Beveiliging: Het accommodatietype en aantal locaties spelen een grote rol

Uit de uitvraag kwam dat 83% van de gerealiseerde bedden zich bevinden in een locatie waar beveiliging aanwezig is.** Dit percentage verschilt sterk tussen de verschillende accommodatietypen. Beveiliging is altijd aanwezig bij schepen en vaak aanwezig bij hotels (89%) en de overige locaties (76% - 100%). Huizen en vakantie-woningen zijn minder vaak beveiligd, daar gaat het om ca. 30% van de bedden.

Wanneer beveiliging aanwezig is, kost dat gemiddeld €268 per gerealiseerd bed per maand. Dit is 18% lager dan in 2023. Sommige gemeenten merkten hierover op dat er een efficiëntieslag is gemaakt. Door afspraken met de politie en de inzet van ambulante beveiligers kan hetzelfde hoeveelheid incidenten door minder personeel worden afgehandeld.

Er is een grote spreiding te zien op deze kostencomponent. Uit de dieptestudies komt naar voren dat de verschillen hierin voortkomen uit het aantal beveiligers op een locatie en het aantal uren dat ze aanwezig zijn, maar ook uit verschillende tarieven van beveiligingsbedrijven. Sommige gemeenten geven aan dat er een tekort is aan beveiligers in hun regio, waardoor prijzen hoger liggen.

Verdeeld over alle gerealiseerde bedden kost beveiliging gemiddeld **€213 per gerealiseerd bed per maand**.

* Dit is waarschijnlijk een overschatting omdat een aantal gemeenten met veel bedden aangaven dat al hun bedden schoonmaak ontvangen omdat ze het niet uit konden splitsen, terwijl in de praktijk niet alle bedden schoonmaak ontvangen. Dit is niet te verifiëren.

** Dit hoeft niet te betekenen dat er een fysieke beveiliging aanwezig is. Ook beveiligingsapparatuur valt onder deze post. Zie bijlage IV voor een uitsplitsing van de onderdelen per component.

Kostencomponenten die direct gerelateerd zijn aan onderdak houden vaak verband met accommodatietype (3/4)

1.6 Catering is duur, maar komt op veel locaties niet voor

Catering is geen verplichte kostenpost voor gemeenten: op veel locaties voorzien Oekraïners in hun eigen eten van hun inkomen of leefgeld. Echter, sommige gemeenten voelen zich genoodzaakt catering te regelen, voornamelijk omdat er geen kookvoorzieningen aanwezig zijn op de locatie. 27% van de bedden bevinden zich op een locatie waar catering is. Dit lager dan vorig jaar, toen 36% van de bedden zich op een locatie met catering bevonden.

Er zijn grote verschillen tussen accommodatietypes: bij schepen waarvoor de enquête is ingevuld was altijd catering aanwezig en bij hotels in de meerderheid (77%) van de gevallen. Catering is nooit of bijna nooit aanwezig in huizen, vakantiewoningen en overige locaties met eigen kookvoorziening per gezin.

Catering is duur: als het op de locatie aanwezig is, kost het per bed €453 per maand.* Echter, omdat de meeste bedden zich niet bevinden op een locatie met catering is het gemiddelde over alle bedden **€108 per gerealiseerd bed per maand**.

Dit grote verschil tussen gemaakte kosten per catering-ontvangend bed en de kosten verdeeld over alle bedden heeft implicaties voor een gemiddelde norm. Bij één gemiddelde norm hebben gemeenten met catering waarschijnlijk geld te kort (immers, de cateringcomponent is bijna 350 euro per bed per maand lager dan hun gemiddelde kosten). Een gemeente zonder catering ontvangt daardoor juist bijna 350 euro 'extra'.

Catering kent, na post 1.1, de grootste spreiding van alle kostencomponenten. De raming voor het eerste kwartiel van de bedden die daadwerkelijke catering ontvangen is €188 per maand en voor het derde kwartiel €727. Opvallend is dat voor alle schepen in de selectie bovengemiddeld hoge cateringkosten worden gemaakt. Deze hebben we er daarom niet als outlier uitgehaald.

* Sommige gemeenten vragen een bijdrage van (werkende) Oekraïners om voor catering te betalen. In hoeverre gemeenten in onze enquête deze baten verdisconteerd hebben met de kosten voor catering is niet met zekerheid te zeggen.

De onderdakkosten variëren sterk tussen én binnen de accommodatietypes (4/4)

Niet alleen component 1.1, maar ook componenten 1.4. – 1.6 verschillen per type

Op de voorgaande pagina's was te zien dat de accommodatie- en inventariskosten (component 1.1) sterk verschillen per accommodatietype. Ook was te lezen dat andere kostencomponenten bij sommige accommodatietypes relatief vaker aanwezig zijn dan bij andere. Daarom presenteren we hiernaast ramingen per accommodatietype voor hoofdcategorie 1 (*Onderdak GOO*) als geheel: componenten 1.1 t/m 1.6.*

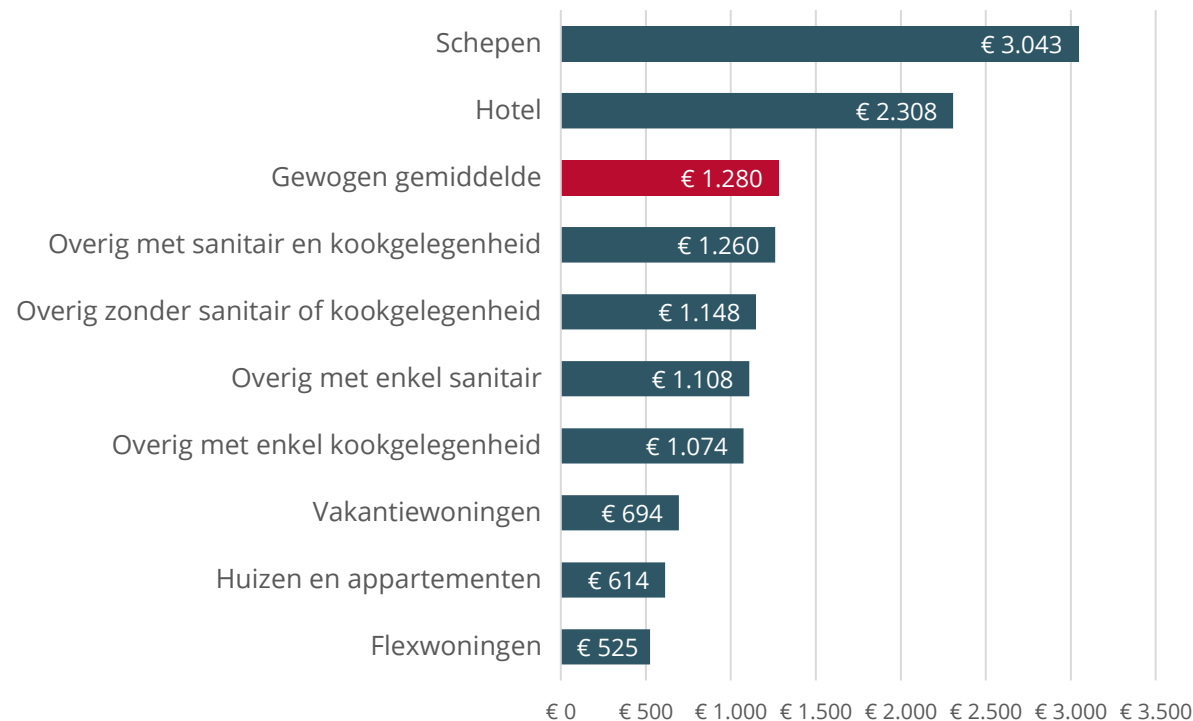
De totale kosten voor onderdak laten een iets ander patroon zien

Uit de grafiek wordt duidelijk dat bepaalde categorieën die op pagina 17 relatief goedkoop leken, toch duurder zijn. Schepen zijn bijvoorbeeld als totaal duurder dan hotels, en de relatief goedkope overige gebouwen zijn een stuk duurder dan (vakantie-/flex-)woningen. Dit duidt erop dat deze categorieën vaker componenten als beveiliging, schoonmaak en catering ontvangen en/of dat deze componenten duurder zijn bij deze categorieën. Dit kan waarschijnlijk verklaard worden door het feit dat overige gebouwen vaak grote, getransformeerde gebouwen zijn.

Binnen elk van de groepen zijn er nog onderlinge verschillen

Ook voor de totale hoofdcategorie is er naast veel variatie *tussen* de groepen, ook veel variatie *binnen* de groepen met hetzelfde accommodatietype: in de hoogte van bedragen maar ook in óf er gebruik wordt gemaakt van aanpalende componenten.

Totale kosten** Onderdak GOO (per gerealiseerd bed per maand)

* Dit hebben we als volgt gedaan: Onderdak GOO = accommodatie en inventaris voor accommodatietype A + gemiddelde kosten beveiliging * percentage beveiligde bedden in accommodatietype A + gemiddelde kosten schoonmaak * percentage bedden met schoonmaak in accommodatietype A, et cetera. Voor sommige accommodatietypen is de steekproef klein en zijn de ramingen dus minder betrouwbaar

** Dit zijn de totale kosten binnen de BooO. Transitiekosten worden niet meegerekend. Het kan zo zijn dat bepaalde goedkopere accommodatietypen juist hogere transitiekosten met zich meebrengen. Dit kunnen we niet zeggen op basis van ons onderzoek.

Dagbesteding en bijzondere verstrekkingen zijn kleine kostenposten

2.1 Dagbesteding kost meer dan in 2023

Deze component omvat recreatieve en educatieve activiteiten voor Oekraïners, kortweg 'dagbesteding' genoemd, in lijn met art. 6 van de *Regeling opvang ontheemden Oekraïne*. Gemeenten bieden verschillende soorten activiteiten aan.

We ramen deze component op **€ 34 per gerealiseerd bed per maand**. Dat is meer dan dubbel zoveel als in 2023. Hierbij lijkt te spelen dat er door gemeenten nu steeds meer wordt ingezet op activiteiten die passen bij een langer verblijf in Nederland, zoals intensievere taalcursussen en ontwikkeling van vaardigheden voor op de arbeidsmarkt. Een groot gedeelte van gemeenten (87%) geeft aan zulke faciliteiten aan te bieden.

Vaak worden deze activiteiten ingekocht bij lokale partijen of maatschappelijk werk. Eén partij die vaak aanwezig is om Oekraïners te voorzien van informatie over wettelijke regelingen en dergelijke op GOO-locaties was Vluchtelingenwerk Nederland. Vanwege het afbouwen van de centrale subsidie aan Vluchtelingenwerk, stopt de organisatie deze dienst nu in alle gemeenten. Het is nog onduidelijk in hoeverre de kosten voor gemeenten zullen toenemen door deze ontwikkeling.

2.2 Buitengewone kosten zijn vaak beperkt, maar kunnen incidenteel hoog zijn

Deze component omvat noodzakelijke kosten die Oekraïners niet zelf uit hun leefgeld kunnen betalen. Dit zijn veelal incidentele uitgaven die sporadisch voorkomen, maar wel hoge kosten als ze voorkomen. De meest voorkomende buitengewone kosten zijn kosten voor de tandarts, vervoer naar instanties of zorginstellingen en uitvaarten. Naast deze incidentele kosten zien we dat ook een aantal gemeenten kosten maakt voor het inhuren van een huisarts, als er niet genoeg plek is bij huisartsen in de omgeving.

56% van de gemeenten gaf aan kosten te maken voor deze component. Bij de meeste gemeenten gaat dit om zeer lage bedragen. Het gemiddelde per persoon is dan ook laag en ramen we op **€ 14 per maand per gerealiseerd bed**. Dit is minder dan vorig jaar.

Daarbij geldt wel dat bijzondere kosten onvoorspelbaar zijn, waardoor gemeenten ineens met hoge kosten geconfronteerd kan worden.** Ook zijn er gemeenten die bijzondere categorieën ontheemden opvangen, zoals gehandicapten of chronisch zieken. Deze gemeenten maken vaak zeer hoge kosten. We hebben deze kosten niet meegenomen in de ramingen, aangezien het de meerkostenregeling een passendere manier lijkt om met dit soort uitzonderingen om te gaan.

* Vorig jaar hebben we deze kosten niet uitgevraagd in de enquête, maar baseerden we het beeld op de dieptestudies. Daardoor kunnen we dit percentage niet vergelijken met vorig jaar.

** Hierbij kan worden gedacht aan een uitgave van enkele duizenden euro's voor een uitgave.

Gemeenten maken kosten voor de uitvoering van de GOO

3.1 Uitvoering van verstrekkingen & burgerzaken heeft weinig spreiding*

Naast de projectorganisatie maken gemeenten ook nog uitvoeringskosten voor het verstrekken van leefgeld en burgerregistratie. Deze activiteiten voeren gemeenten zowel uit voor ontheemden in de POO als in de GOO. Gemeenten schatten gemiddeld dat ongeveer 83% van de kosten in deze component worden gemaakt voor de GOO.

We ramen deze component op **€32 per gerealiseerd bed per maand**. Dit betreft alleen de uitvoeringskosten; niet het leefgeld zelf. Het bedrag is ongeveer de helft van de raming van vorig jaar. We vermoeden dat deze kosten teruglopen door de stabilisering van de opvang: er zijn minder wisselingen in het BRP. Bovendien hebben meer Oekraïners werk, wat kan leiden tot minder leefgeldgerechtigden.

3.2 Projectorganisatie varieert met name op basis van gemeentegrootte

Gemeenten hebben vaak een projectorganisatie om de opvang van Oekraïners te realiseren. Deze projectorganisatie bestaat vaak (deels) uit tijdelijke krachten of externe inhuur, veroorzaakt door de initiële crisisperiode van de opvang en de tijdelijke aard van de bekostiging.

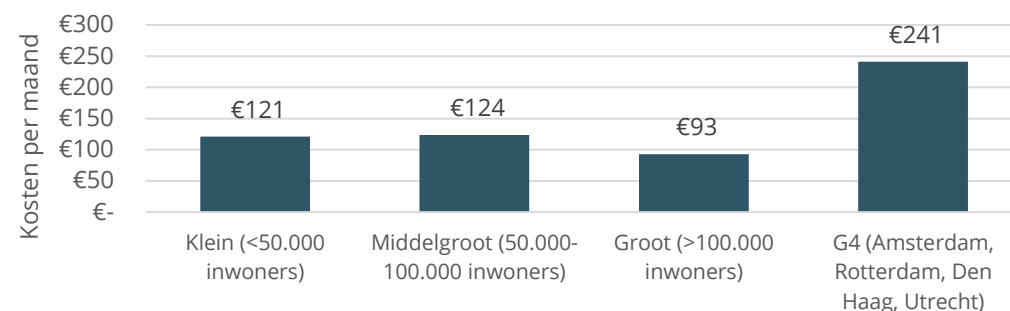
Deze projectorganisatie voert zowel taken uit voor de GOO als voor de POO.

Gemeenten schatten gemiddeld dat 93% van de kosten voor de projectorganisatie worden gemaakt voor de GOO. Het aandeel ontheemden in de POO in onze enquête is echter ongeveer 34%. Dit is een indicatie dat gemeenten een stuk minder tijd kwijt zijn aan één ontheemde in de POO, dan één ontheemde in de GOO.

Landelijk is het gemiddelde aan kosten voor de projectorganisatie **€126 per gerealiseerd bed per maand**. Een beperkte daling ten aanzien van vorig jaar. Gemeenten geven aan dat deze kosten niet volledig inzichtelijk te maken zijn: met name incidentele inzet wordt niet altijd toegerekend.

Deze kosten verschillen sterk naargelang de grootte van een gemeente. Grote gemeenten kennen lagere kosten dan kleine, maar de G4-gemeenten zijn significant duurder uit.** Dit patroon zien we ook in onderzoeken over andere onderwerpen: kosten voor uitvoering van projecten of coördinatie van een beleidsterrein zijn voor de G4 relatief hoog. Dit komt onder andere voort uit de complexere organisaties van G4-gemeenten met een uitgebreidere overleg- en verantwoordingsstructuur.

Kosten projectorganisatie per bed per maand in de GOO

* Wij hebben gemeenten gevraagd hun uitvoeringskosten te rapporteren inclusief overhead. Het is mogelijk dat sommige gemeenten dat minder goed (kunnen) toerekenen dan andere.

** De G4-gemeenten zijn oververtegenwoordigd in onze enquête vergeleken met andere groottecategorieën. Dit drijft de gemiddelde kosten voor deze component op. Het was echter niet mogelijk om daarvoor te controleren, aangezien we geen totaaloverzicht hebben van het aantal bedden met groottecategorie.

De totale gemiddelde kosten voor de opvang van Oekraïners in de GOO zijn gedaald, maar minder dan in voorgaande jaren

De figuur hiernaast geeft een samenvatting van alle kostenramingen voor de GOO. Let op: de totale kosten zijn **exclusief de kosten voor het verplicht inhouden van leefgeld en het heffen van een eigen bijdrage**. Het bekende huidige normbedrag exclusief leefgeld en ontvangsten uit eigen bijdrage is € 61 per dag. Dit bedrag is gebaseerd op de geraamde kosten van het onderzoek van 2023 (€ 55), met een toeslag voor verwachte inflatie. De cijfers zijn gemiddeld over alle bedden. In de cijfers op deze pagina **is (verwachte) inflatie niet meegenomen**.

Op de meeste componenten worden nu vergelijkbare kosten gemaakt als in 2023

Voor bijna alle componenten liggen de kostenramingen in dezelfde orde van grootte als vorig jaar. De totale kosten zijn gedaald met 11%. In vergelijking met eerdere jaren is de mate van afname dus verminderd. Dit kan erop duiden dat de opvang en de kosten daarvoor inderdaad stabiliseren, na 2,5 jaar.

Dagbesteding, catering en GWE hebben de grootste ontwikkeling doorgemaakt

Een aantal componenten hebben een sterkere ontwikkeling doorgemaakt dan vorig jaar. Zo is dagbesteding met 113 % toegenomen. Hier wordt verder op in gegaan op p. 23. Catering is afgenomen met 41%. Dit komt vooral doordat een kleiner deel van de bedden catering ontvangt dan vorig jaar en de gemiddelde prijs ook iets is gedaald. Dit kan zijn oorsprong hebben in wat voor catering verzorgd wordt: wellicht wordt nu relatief vaker alleen avondeten verzorgd, in plaats van alle maaltijden. Dit kunnen we niet toetsen aan de hand van de enquêteresultaten. De kosten voor GWE zijn met 30% toegenomen. Een mogelijke verklaring hiervoor is een vertraagd effect van de hoge energieprijzen van vorig jaar, aangezien veel gemeenten werken met meerjarige contracten met onderaannemers.

#	Soort kosten	2023	2024
1	Onderdak GOO		
1.1	Accommodatie + inventaris	€ 577	€ 534
1.2	Gas, water, licht	€ 105	€ 122
1.3	Locatiebegeleiding	€ 271	€ 266
1.4	Schoonmaak	€ 40	€ 37
1.5	Beveiliging	€ 276	€ 213
1.6	Catering	€ 182	€ 108
2	Verstrekkingskosten en overig		
2.1	Verstrekkingskosten dagbesteding	€ 16	€ 34
2.2	Buitengewone kosten	€ 21	€ 14
3	Uitvoeringskosten		
3.1	Verstrekkingskosten en burgerzaken	€ 52	€ 32
3.2	Projectorganisatie*	€ 142	€ 126
Totale kosten per maand (excl. leefgeld)		€ 1.682	€ 1.486
Totale kosten per dag (excl. leefgeld)		€ 55	€ 49

De gemiddelde kosten voor de POO zijn € 40 per ontheemde per maand

4.1 Net als bij de GOO zijn de bijzondere kosten voor de POO beperkt

Deze component omvat noodzakelijke kosten die Oekraïners in de particuliere opvang niet zelf uit hun leefgeld kunnen betalen. De gemeente waarin zij wonen, kan dan een vergoeding voor deze kosten uitkeren. We schatten dat deze kosten even sterk dalen als de bijzondere kosten in de GOO en ramen **€ 4 per maand per ontheemde**.

4.2 De uitvoeringskosten van POO-verstrekkingen zijn een stuk lager

Deze component omvat de uitvoeringskosten die gemeenten maken om Oekraïners in de particuliere opvang in te schrijven in de BRP en om hun leefgeld uit te keren. In tegenstelling tot voorgaande jaren zijn de kosten dit jaar een stuk lager dan die voor de gemeentelijke. Bovendien is 34% van de ontheemden in onze enquête in de POO, maar rekenen gemeenten maar 17% van deze component toe aan de POO. Het is denkbaar dat de personen die nu in de POO verblijven zelden veranderen en grotendeels zelfredzaam zijn, waardoor gemeenten er (nog) minder uitvoeringskosten voor maken. We ramen de kosten op **€ 18 per maand per ontheemde**.

4.3 We rekenen 7% van de kosten van het projectteam toe aan de POO

In de praktijk hebben vrijwel alle gemeenten één projectteam dat zich bezig houdt met alle opvang van Oekraïners. Deze kosten worden niet uitgesplitst tussen GOO en POO.* Uit de uitvraag komt naar voren dat de inzet van de projectorganisatie bij de gemeente voor de GOO en de POO niet evenredig verdeeld is. De kosten worden vaak

bovengemiddeld veel toegerekend aan de GOO. Dit is logisch, want de gemeente moet veel meer regelen voor de GOO. Voor het uitkeren van leefgeld en de burgerregistratie is dit ook het geval maar in mindere mate. We ramen de kosten op **€ 18 per maand per ontheemde**.

De kostenraming voor de POO daalt significant

Vorig jaar was de uitkomst van onderzoek dat de kosten voor een persoon in de particuliere opvang gemiddeld € 92 per maand waren. De kosten voor de POO zijn met meer dan de helft afgenomen in het afgelopen jaar. Deze daling vond vrijwel evenredig plaats over alle kostenposten. **We ramen de totale kosten op € 40 per maand per ontheemde.*** Net als bij de ramingen voor de GOO, zijn de totale kosten exclusief de kosten voor het verplicht inhouden van leefgeld en het heffen van een eigen bijdrage, en is er geen (verwachte) inflatie meegenomen.

#	Soort kosten	2023	2024
4.1	Buitengewone kosten POO	€ 6	€ 4
4.2	Uitkeringen verstrekkingen en b-admin.	€ 46	€ 18
4.3	Projectorganisatie POO	€ 40	€ 18
Totale kosten per maand		€ 92	€ 40

* Het aantal bedden in de POO wordt door gemeenten met verschillende mate van precisie geregistreerd. Waar sommige gemeenten actief contact onderhouden met de Oekraïners in de POO, zijn er veel gemeenten die vrijwel geen interactie hebben met deze groep. Uit de duidingsbijeenkoms t blijkt dat zij het aantal Oekraïners in de POO tellen door het aantal bezette bedden in de GOO af te trekken van de totale hoeveelheid Oekraïners die onder de RTB verblijven in de gemeente. Hierdoor is het mogelijk dat het totale aantal bedden in de POO door sommige gemeenten wordt overschat.

We ramen de omvang van de bijdrage aan het btw-compensatiefonds per bed in de GOO per dag op € 1,47

Alle kosten worden vergoed, maar uit twee verschillende fondsen

Gemeenten betalen btw over een deel van hun kosten voor opvang van Oekraïners. Gemeenten krijgen alle kosten voor de opvang van Oekraïners vergoed, ook de btw. Een deel daarvan kunnen ze terugvragen uit het btw-compensatiefonds (BCF). Welk deel dat is, is in mei 2022 vastgelegd middels een praktische afspraak: 30% van de btw in de GOO wordt gecompenseerd via het BCF; de rest wordt gedekt uit het normbedrag voor de GOO.* De aannames die leidden tot deze afspraak waren geen onderdeel van dit onderzoek. We hebben ze als een gegeven beschouwd.

De gemiddelde totale btw-kosten voor de GOO zijn € 4,90 per bed per dag

De huidige regel is dat gemeenten 30% van hun btw in de GOO kunnen terugvragen uit het BCF (niet-kostprijsverhogende btw) en 70% van hun btw betalen vanuit het normbedrag (kostprijsverhogende btw). Bij sommige kostencomponenten speelt btw geen rol.

In ons onderzoek vragen we gemeenten hun **netto** kosten plus kostprijsverhogende btw op te leveren. Oftewel: de kosten inclusief 70% van de btw. Daarnaast vroegen we hen aan te geven hoeveel geld er werd besteed aan deze niet-kostprijsverhogende btw.

Op basis van ons onderzoek ramen we dat van de totale gemiddelde kosten, de totale btw, inclusief het deel dat gemeenten terug kunnen vragen, €4,90 is. Oftewel 10% van de geraamde gemiddelde kosten.

Gemeenten vragen € 1,47 per bed in de GOO per dag uit het compensatiefonds

Op basis van het voorgaande ramen we dat gemeenten € 1,47 per bed per nacht terugvragen uit het btw-compensatiefonds voor de GOO. Dit is 30% van de geraamde totale btw-kosten. De overige 70% betalen de gemeenten zelf en zijn dus onderdeel van het totale gemiddelde normbedrag (€ 49).

Voor deze schattingen geldt de kanttekening dat de gerapporteerde btw bedragen voor ons moeilijk te verifiëren zijn. We kunnen ten hoogste onmogelijke btw-percentages (boven 21%) of uitzonderlijk lage btw-percentages uit de dataset halen als zijnde vervuilde data. Inhoudelijk is het niet mogelijk om in te schatten of een schatting redelijk is zo lang het binnen deze extremen valt.

Verder liggen aan deze berekeningen enkele assumpties ten grondslag. Deze staan beschreven in bijlage III.

Kostensoort	Bedrag per bed per dag
Bruto kosten GOO (excl. btw)	€ 45,57
Kostprijsverhogende btw GOO (70%)	€ 3,43
Totaal: Normbedrag GOO	€ 49
Niet-kostprijsverhogende btw GOO (30%)	€ 1,47

4. Verplicht inhouden leefgeld en heffen eigen bijdrage

De nieuwe taken zijn soortgelijk, maar stellen gemeenten voor verschillende uitdagingen

Gemeenten krijgen twee nieuwe verplichtingen rondom werkende Oekraïners

Vanaf 1 juli 2024 is het voor gemeenten verplicht om bij werkende Oekraïense gezinnen leefgeld in te houden en een eigen bijdrage te heffen. Gemeenten krijgen een implementatieperiode van zes maanden om deze eigen bijdrage te gaan heffen en moeten uiterlijk 1 januari 2025 aan de nieuwe regelgeving voldoen.*

In dit kader is onderzoek gedaan naar de extra kosten die gepaard gaan met de uitvoering van deze taken. De kostencomponenten voor deze taken staan rechtsonder. In bijlage IV staan de kostencomponenten in meer detail beschreven.

De twee taken lijken op elkaar, maar kennen verschillen in de uitvoering

Omdat deze taken veel overeenkomsten vertonen behandelen we ze gezamenlijk. Het zijn immers beide regelingen die erop gericht zijn om draagkrachtige Oekraïners te laten bijdragen aan hun eigen opvang, vanuit de logica dat dit eerlijker is ten aanzien van andere doelgroepen. Bovendien moeten gemeenten voor beide regelingen procedures inrichten om te controleren of ontheemden inkomsten hebben.

Er zijn echter ook verschillen. Het verplicht inhouden van leefgeld is eenvoudiger. De gemeente beschikt over het geld, en kan geld simpelweg inhouden bij uitbetaling. De ontheemde heeft hierin een passieve rol. Bij het heffen van de eigen bijdrage is echter een actieve rol van de ontheemde nodig. Het innen van deze bijdrage vraagt derhalve om meer inspanning. Hierom zijn kostencomponenten 5.2 (uitvoering) en 5.4

(invordering, incasso en dwanguitvoering) alleen van toepassing op het heffen van de eigen bijdrage.

De kostencomponenten zijn een leidraad, maar we ramen de inzet als totaal

In de interviews gebruikten we de kostencomponenten als leidraad om de gesprekken te voeren, maar al snel bleek dat het ramen van de inzet logischer is als totaal. Dat komt omdat de taken veelal door dezelfde medewerker(s) worden gedaan, het maken van gedetailleerde schattingen voor veel gemeenten lastig is, en de totalen vaak relatief gering zijn. In dit hoofdstuk beschrijven we de kostencomponenten kwalitatief en presenteren we de ramingen geaggregeerd.

In toekomstig onderzoek zouden deze kosten mogelijk kunnen worden meegenomen als deel van kostencomponent 3.1 (Verstrekkings- & burgerzaken).

* Zie voor meer details over deze regeling de handreiking *Invoering eigen bijdrage voor ontheemden uit Oekraïne* van het ministerie van JenV. [Link](#).

De meeste gemeenten hebben al in bepaalde mate ervaring met de nieuwe (of soortgelijke) taken

Veel gemeenten verstrekken al geen leefgeld aan werkende Oekraïners

Alle gemeenten die we voor de dieptestudie hebben geïnterviewd hadden al te maken met ingehouden leefgeld voor gezinnen met een inkomen. 68% van de gemeenten die de enquête invulden geeft aan bewust geen leefgeld uit te keren aan mensen die een aanvraag indienen terwijl ze een inkomen hebben. Hierbij speelt mee dat leefgeld moet worden aangevraagd door de ontheemden, en ontheemden met inkomen het leefgeld vaak niet aanvragen. Dit beeld wordt ook bevestigd door analyse van het opgegeven percentage werkenden vergeleken met het percentage leefgeldontvangers. Dit correleert voor veel gemeenten, ook wanneer zij aangeven niet beleidsmatig leefgeld in te houden bij inkomsten door arbeid.

Als een ontheemde werk vindt terwijl hij leefgeld ontvangt, verandert de inkomenssituatie en passen veel gemeenten in principe het leefgeld aan. De mate van (her)controle daarop verschilt. Kleinere gemeenten met een klein aantal locaties hebben vaak goed zicht op hun populatie en kunnen daarom de inkomenssituatie van iemand in de GOO nauwkeuriger inschatten en daarop inspelen. Voor gemeenten met veel ontheemden of gemeenten met een wisselende populatie is dit momenteel ingewikkelder. Deze gemeenten staan voor een grotere opgave nu inhouden van leefgeld verplicht is.

Wel geldt voor alle gemeenten dat ze ervaringen hebben met onder meer bijstandsuitkeringen, die een soortgelijke werkwijze als de nieuwe taken vereisen.

Verder hebben diverse gemeenten het uitkeren van leefgeld uitbesteed bij externe bureaus, soms in combinatie met andere gemeenten in de regio.

Volgens de gemeenten die onze enquête hebben ingevuld, heeft 68% van de gezinnen in de GOO een inkomen. 36% van de gezinnen ontvangt leefgeld. Dit komt doordat voor sommige gemeenten het percentage leefgeldontvangers hoger ligt dan het aandeel zonder werk. Dit geeft aan dat een beperkt aandeel van de gemeenten ook leefgeld betaalt aan ontheemden met een inkomen.* In de POO ligt het percentage leefgeldontvangers een stuk lager op ca. 20%. Het is niet direct duidelijk wat dit verschil veroorzaakt.

Het heffen van een eigen bijdrage leidt mogelijk tot grotere complicaties

Slechts een klein aantal gemeenten (7%) heeft al ervaring met het heffen van een eigen bijdrage. De gemeentelijke schattingen van de inzet met betrekking tot de eigen bijdrage varieert dan ook sterk: van geen extra inzet tot meerdere uren per ontheemde per maand. Het hangt af van hoe de gemeente het proces voor zich ziet. Sommige gemeenten voorzien een actievere controle dan andere.

Vooraf de benodigde capaciteit voor bezwaar, beroep en dwanguitoefening is moeilijk te ramen. Als wanbetaling en/of bezwaar veel voorkomen, kan deze regeling gemeenten veel tijd kosten.

* Dit hoeft niet in alle gevallen te betekenen dat een gemeente leefgeld betaalt aan alle gezinnen met een inkomen. Het kan ook zo zijn dat gemeenten – ondanks beleid – in individuele gevallen toch leefgeld uitbetalen omdat er anders onevenredige schade zou optreden.

Onzekerheden over de medewerking van ontheemden maakt de uitvoeringskosten moeilijk te ramen

5.1 Administratie en bepaling rechten en plichten kan met bestaande systemen

Gemeenten moeten per Oekraïens gezin bepalen of er sprake is van een inkomen dat ertoe leidt dat leefgeld moet worden ingehouden of een eigen bijdrage moet worden geheven. Dat inkomen moet worden geverifieerd in het systeem Suwinet. Verder moet er een toets worden uitgevoerd om te bepalen of de ontheemde onevenredig nadeel ondervindt wanneer leefgeld wordt ingehouden of eigen bijdrage wordt geheven.* Ten slotte wordt het gezin schriftelijk geïnformeerd over de beslissing van de gemeente.

Doordat Oekraïners reeds verplicht zijn te melden dat ze inkomen hebben, kan de meeste benodigde informatie worden opgehaald uit Suwinet. Bovendien hebben de meeste gemeenten al ervaring met het inhouden van leefgeld, of het heffen van een eigen bijdrage in andere vormen van opvang, waardoor deze stappen voor hen niet nieuw zijn. Dit leidt dus weliswaar tot extra handelingen en dus extra inzet, maar voor de meeste gemeenten is dit redelijk goed te ramen.

5.2 Uitvoering heffen eigen bijdrage kost beperkte inzet

Het inhouden van leefgeld vereist verder geen actie van de gemeente, maar het heffen van de eigen bijdrage wel.

Gemeenten weten nog niet goed hoe ze dit gaan doen. Veel (met name kleinere) gemeenten overwegen dit middels contactmomenten in te richten; soms simpelweg langs de opvang gaan met een pinautomaat. Grotere gemeenten zien dat in de regel niet als werkbaar op hun schaalniveau en willen veelal gaan werken met automatische incasso's. Die moeten worden ingeregeld en gewijzigd bij een verandering in inkomen.

5.3 Bezwaar, beroep en klachten: schattingen lopen zeer uiteen

Het is voor gemeenten moeilijk om te voorzien in welke mate bezwaar, beroep en klachten gaan voorkomen. Gemeenten die al een eigen bijdrage heffen, doen dat vaak in samenspraak met de ontheemden. Hier leidt dit dan ook zelden tot weerstand. Hoe meer dit voorkomt, hoe groter de gemiddelde vereiste inzet voor gemeenten.

Het is echter denkbaar dat ontheemden in sommige contexten meer geneigd zijn zich te verzetten tegen de nieuwe regeling. Daarbij kan in theorie een sneeuwbaaleffect ontstaan: ontheemden hebben vaak goed onderling contact dus als één in bezwaar gaat, zouden anderen kunnen volgen.

We hebben gemeenten gevraagd te schatten welk percentage van gezinnen in bezwaar zal gaan. De schattingen daarvoor lopen sterk uiteen en meerdere gemeenten geven aan überhaupt geen schatting te kunnen doen.

5.4 Invordering, incasso en dwanguitvoering is ook nog moeilijk te voorspellen

Net als bij 5.3, is het voor gemeenten moeilijk om te voorzien of wanbetaling vaak voor zal komen bij het heffen van een eigen bijdrage. Als dit wel het geval is, spelen er kosten voor invordering, incasso en dwang. Bij leefgeld spelen deze kosten niet.

Hier speelt ook mee dat de lengte van het proces zich moeilijk laat schatten. Anders dan bij, bijvoorbeeld, de bijstand, kan de gemeente zelf geen maatregelen opleggen. Dat zou via de rechter moeten; een kostbare procedure. Verschillende gemeenten wierpen de vraag op tot waar dit nog in verhouding staat tot de baten van de bijdrage.

De overige kostencomponenten zijn gering

5.5 (Beleidsmatige) ondersteuning is slechts een beperkte kostenpost

Deze kostenpost omvat juridische, technische, communicatie- en beleidsmatige expertise en ondersteuning tijdens het uitvoeren van de nieuwe regelingen.*

Het is denkbaar dat er in de reguliere uitvoering behoefte is aan advies voor specifieke casussen of bij ontwikkelingen die bredere groepen ontheemden betreffen. Voor het structurele deel van deze ondersteuning ramen de gemeenten slechts beperkte inzet.

5.6 Er worden in de komende periode implementatiekosten gemaakt

In de implementatiefase tot 1 januari 2025 moeten verschillende nieuwe (ICT-)systemen en beleidsprocessen worden ingericht. Zo moeten gemeenten bepalen wat 'onevenredig nadeel' omvat, hoe de controle van de rechten en plichten van Oekraïners in te richten, en een klachtenregeling opstellen. Ook moeten gemeenten het nieuwe beleid communiceren richting Oekraïense ontheemden, waarvoor mogelijk ook materiële kosten worden gemaakt zoals flyers of websites. Dit vergt inzet van de gemeenten.

Sommige gemeenten zijn al redelijk ver met de implementatie en kunnen schattingen geven van hun personele en materiële inzet. Bij andere gemeenten staat het proces nog aan de start en zij kunnen minder nauwkeurige schattingen aanleveren. Ook geven veel gemeenten aan gebruik te gaan maken van een bestaand ICT-systeem in het sociaal domein waarvoor een module wordt ontwikkeld geschikt voor het heffen van een eigen bijdrage. Het is nog onduidelijk of deze module extra kosten met zich meebrengt en hoe hoog die kosten zijn.

* kosten van het ontwikkelen van beleid in de implementatiefase vallen niet onder deze kostenpost, maar onder component 5.6.

Het heffen van een eigen bijdrage en het inhouden van leefgeld kost respectievelijk €56 en €10 per bed per maand

De meerkosten van de eigen bijdrage zijn hoger dan het inhouden van leefgeld

De tabel hiernaast raamt de normverhogende kosten van het verplicht inhouden van leefgeld en het hebben van de eigen bijdrage.

In de enquête geven gemeenten aan dat als ze nu nog geen leefgeld inhouden, ze extra inzet moeten plegen. Per gezin met leefgeld, gaat dat om 1,3 uur per maand van de medewerker leefgeld en 0,9 uur per maand van een financieel medewerker. Gemeenten die al wel leefgeld inhouden, hebben geen noemenswaardige extra kosten. Omdat dit de meeste gemeenten betreft, zijn meerkosten gemiddeld gezien beperkt. Verdeeld over alle GOO-bedden gaat dit om **€10** per maand.* In de POO is dit **€6** per maand.

Voor het heffen van een eigen bijdrage gaan gemeenten ook extra kosten maken. Deze gelden voor alle gemeenten. Op basis van de enquête ramen we dat er per gezin dat een eigen bijdrage moet betalen (wat ongeveer overeen komt met de gezinnen die geen leefgeld ontvangen) 1,4 uur inzet nodig is voor een medewerker leefgeld en 0,6 uur voor een financieel medewerker. Verdeeld over alle bedden in de GOO ramen we de kosten op **€56** per bed per maand.

De reden dat de kostenschattingen zo ver uit elkaar liggen ondanks dat de ureninschattingen soortgelijk zijn, is dat veel meer gemeenten nu al leefgeld inhouden, maar veel minder gemeenten een eigen bijdrage heffen. Deze gemeenten maken geen meerkosten door de nieuwe verplichting.

Ramingen zijn onzeker en bevatten geen kosten voor bezwaar of wanbetalingen

Omdat de kosten gebaseerd zijn op *best guesses* van de toekomstige taakinvoering, kennen ze nog substantiële onzekerheid. Toch rapporteren we de kosten zonder bandbreedte, want deze onzekerheid is niet (zinvol) statistisch uit te drukken. Het bleek voor gemeenten over het algemeen niet mogelijk om manier de inzet voor bezwaar en beroep en bij wanbetaling te ramen. Dit hebben we dan ook niet meegenomen in deze ramingen. Dit betekent niet dat we verwachten dat dit geen kosten met zich mee zal brengen, maar dat we dit niet kunnen ramen. Tegelijkertijd is het waarschijnlijk dat kosten zullen afnemen naarmate mettertijd meer automatisering kan worden ingezet.

Kosten heffen eigen bijdrage en inhouden leefgeld per maand GOO

Component	uur per gezin	€ per gezin** per maand	€ normverhogende kosten
Structurele inzet inhouden leefgeld GOO	2,2	€ 149	€ 10
Structurele inzet heffen eigen bijdrage	2	€ 136	€ 56
Totale kosten GOO per bed per maand			€ 66 (2,17 per dag)

Kosten heffen eigen bijdrage en inhouden leefgeld per maand POO

Structurele inzet inhouden leefgeld POO	2,2	€ 149	€ 6
Totale kosten POO per bed per maand			€ 6

* In de bijlage leggen we uit hoe we deze berekeningen hebben gemaakt

** Het betreft hier een bedrag per gezin dat leefgeld ontvangt voor een gemeente die nog geen leefgeld inhoudt bij inkomen door werk. De reden dat een soortgelijke hoeveelheid uren en kosten per gezin leiden tot een hogere inzet bij de eigen bijdrage dan bij leefgeld, is omdat de meeste gemeenten nu al leefgeld inhouden. De nieuwe verplichting leidt bij hen niet tot hogere kosten. Bij het heffen van een eigen bijdrage gaat dit om veel minder gemeenten. Zie de bijlage voor verdere uitleg van de methodiek.

Gemeenten maken ook implementatiekosten voor het invoeren van de eigen bijdrage

Gemeenten betalen gemiddeld € 314 aan implementatiekosten per bed

Gemeenten hebben tot 1 januari 2025 om het heffen van de eigen bijdrage te implementeren. Hier plegen gemeentemedewerkers inzet voor en dat brengt kosten met zich mee. Veel gemeenten maken hiervoor gebruik van een projectteam met medewerkers met verschillende functies, zoals juridisch medewerkers en communicatiemedewerkers. Gemiddeld ramen gemeenten dat er per gezin in de GOO 4,4 uur nodig is aan inzet van het projectteam in de implementatieperiode. Dit ramen we op **€257 per bed in totaal**.*

Daarnaast maken gemeenten ook materiële kosten in de implementatieperiode, zoals voor het printen van flyers of het organiseren van informatiebijeenkomsten. Daarnaast schatten gemeenten in dat het inrichten van het ICT-systeem kosten met zich meebrengt. Dit ramen we op **€57 per bed in totaal**.

De ramingen verhogen niet de gemiddelde kosten per bed structureel

Deze kosten zijn eenmalig: ze worden gemaakt om de eigen bijdrage aan te kondigen en in te regelen. Ze zorgen dus niet voor een structurele verhoging van de kosten per bed per dag. De kosten worden ook al gemaakt in 2024 en zouden daarom geen invloed moeten hebben op het normbedrag van 2025. Echter, gemeenten maken deze kosten wel.

Ook werd tijdens de duidingsbijeenkomst de zorg geuit dat sommige implementatiekosten in de praktijk in 2025 zullen worden gemaakt. Als de implementatiekosten alleen over 2024 kunnen worden verantwoord via SiSa, zou dit een knelpunt kunnen vormen voor gemeenten.

Implementatiekosten eigen bijdrage (2024)			
Component	uur per gezin totaal	€ per gezin totaal	€ per bed totaal
Inzet implementatie eigen bijdrage	4,4	€ 411	€257
Materiële implementatiekosten	n.v.t.	n.v.t.	€57
Totaal			€314

5. Conclusies en aanbevelingen

De kosten voor opvang van Oekraïners zijn voor de meeste gemeenten nu iets lager dan vorig jaar

In dit onderzoek hebben we in beeld gebracht welke kosten gemeenten maken voor opvang van Oekraïners. Ook schetsen we welke factoren die kosten bepalen.

De gemiddelde raming voor de GOO is € 49 per gerealiseerd bed per dag

Gemeenten hebben taken voor de gemeentelijke opvang (GOO) en maken als gevolg daarvan kosten. We onderscheiden elf verschillende kostencomponenten, afgezien van het leefgeld en nieuwe taken. Voor elk van deze componenten hebben we een kostenraming opgesteld. Bij elkaar opgeteld ramen we de kosten van de componenten op gemiddeld € 1.486 per gerealiseerd bed per maand, oftewel € 49 per dag.

Net als in voorgaande jaren, is de voornaamste kostenpost accommodatie en inventaris. Daarnaast zijn beveiliging en catering grote kostenposten – al wordt de laatste slechts in een klein deel van de opvangplekken verzorgd.

Er zijn grote verschillen tussen de gemeenten, zeker rond accommodatie

Het bedrag van € 49 geeft de kosten weer die gemeenten gemiddeld maken op elk van de kostencomponenten. Iets meer dan de helft van de gemeenten in onze dataset zou hier voldoende aan moeten hebben.

De variatie tussen gemeenten is echter, net als in voorgaande jaren, zeer groot. De kosten voor een individuele gemeente worden met name bepaald door het type accommodatie dat ze gebruiken: sommige zijn ordes van grootte duurder dan andere.

Voor particuliere opvang ramen we de gemeentelijke kosten op € 40 per maand

De kosten voor de particuliere opvang zijn sterk afgenomen ten opzichte van vorig jaar. We ramen deze kosten nu op € 40 per plek per maand, exclusief leefgeld. Vorig jaar was de raming nog € 92 per plek per maand, exclusief leefgeld. Deze sterke daling komt waarschijnlijk door hoe de kosten in de POO zijn opgebouwd. Net als bij de GOO zijn de uitvoeringskosten gedaald omdat de processen nu stabiel zijn. Alleen maken die een veel groter deel uit van de totaalkosten in de POO.

Nieuwe taken intensiveren de administratieve belasting voor gemeenten

We onderzochten dit jaar ook twee nieuwe taken voor gemeenten: het verplicht inhouden van leefgeld en het heffen van een eigen bijdrage bij ontheemden met inkomen door werk. Alhoewel veel gemeenten al leefgeld inhouden, is de taak rondom eigen bijdrage voor vrijwel alle gemeenten nieuw en brengt dan ook een serieuze intensivering van de uitvoeringskosten met zich mee. We ramen dat dit bovenop de huidige kosten voor de GOO, structureel per bed per maand € 66 vergt, een groei van bijna 30% ten aanzien van de huidige inzet op projectorganisatie en verstrekkingen. Bovendien is hierbij nog geen raming meegenomen voor kosten veroorzaakt door bezwaar en beroep. Gemeenten kunnen nog niet inschatten hoe vaak dat zal voorkomen. Ook vergt de implementatie van dit nieuwe beleid eenmalig implementatiekosten van € 314 per bed. We hebben de verhouding tussen de kosten en beoogde baten van deze regeling niet geraamd.

Nu de opvang stabiel wordt, is een langer perspectief belangrijk voor gemeenten

De kosten zijn gedaald, maar minder dan vorig jaar

De gemiddelde kosten zijn dit jaar met 11% gedaald ten aanzien van de raming van vorig jaar. De mate van daling is daarmee een stuk lager dan in 2023 ten aanzien van 2022 (26%).*

Dat lijkt te duiden op een signaal dat de meeste gemeenten ook afgeven over de opvang, namelijk dat deze grotendeels stabiel is geworden. Alhoewel er nog steeds nieuwe ontheemden arriveren, is de explosieve groei van de eerste fase voorbij en wonen veel Oekraïners ondertussen al ruim twee jaar in Nederland. De duurste noodoplossingen uit de crisisfase zijn al eerder afgeschaald en efficiencylagen worden steeds kleiner.

De opvang stabiliseert en gemeenten houden zich bezig met de langere termijn

Deze trend geeft aan dat de opvang steeds meer eigenschappen aanneemt van langdurige opvang. Alhoewel niet alle gemeenten in staat zijn om deze omslag te maken, wordt er vaak nagedacht over de langere termijn. Zowel voor de leefbaarheid van de ontheemden als voor de uitvoerbaarheid voor gemeenten is dit van belang.

Gebrek aan perspectief voor de langere termijn kan hogere kosten met zich meebrengen, met name rond opvanglocaties en personeel. Overigens benadrukten veel gemeenten die meewerkten aan het onderzoek ook het belang van een perspectief dat breder is dan alleen financieel.**

Gemeenten lopen aan tegen de tijdelijkheid van de bekostiging

Het voornaamste knelpunt dat gemeenten zien bij het verzorgen van de opvang, is ook dit jaar de tijdelijkheid van de regeling. De financiering is gegarandeerd voor de duur van de RTB plus één jaar door middel van de Tw Oek. Bovendien wordt het normbedrag momenteel jaarlijks herijkt. Dit ervaren gemeenten – ondanks de mogelijkheid om meerkosten te declareren – als een onzekerheid, waardoor ze langdurige investeringen zoals de aankoop van flexwoningen of het afsluiten van langere huurcontracten soms mijden. Ook in het aanbieden van vaste contracten voor medewerkers is de relatief kortdurende financiering een knelpunt.

We adviseren daarom om gemeenten langduriger perspectief te bieden. De aard en duur van de RooO en de Tw Oek zijn de belangrijkste instrumenten hierin. Als herijking van deze regeling niet haalbaar blijkt, kan ook worden overwogen om het normbedrag minder vaak te herijken, bijvoorbeeld eens per twee jaar. Echter, we schatten in dat alleen deze stap niet voldoende zal zijn om gemeenten zekerheid te bieden.

* Hierbij is nog niet meegenomen dat de nieuwe taken rondom leefgeld en een eigen bijdrage de administratieve kosten intensiveren met ruim € 2 per bed per dag in de GOO.

** Vrijwel gelijktijdig met dit onderzoek laat het ministerie een onderzoek uitvoeren naar de kwaliteit van de GOO, waarin meer wordt stilgestaan bij deze ontwikkeling

A vibrant field of sunflowers under a bright blue sky with scattered white clouds. The sunflowers are in various stages of bloom, with some in sharp focus and others blurred in the background. A dark blue semi-transparent banner is overlaid on the right side of the image, containing the text 'Bijlagen'.

Bijlagen

Totaaloverzicht kosten GOO

#	Soort kosten	2023	2024			
		Gemiddelde	Gemiddelde	1e kwartiel	Mediaan	3e kwartiel
1	Onderdak GOO					
1.1	Accommodatie + inventaris	€ 577	€ 534	€ 337	€ 561	€ 635
1.2	Gas, water, licht	€ 105	€ 122	€ 60	€ 90	€ 176
1.3	Locatiebegeleiding	€ 271	€ 266	€ 123	€ 289	€ 340
1.4	Schoonmaak	€ 40	€ 37	€ 0	€ 28	€ 54
1.5	Beveiliging	€ 276	€ 213	€ 58	€ 220	€ 309
1.6	Catering**	€ 182	€ 108	€ 0	€ 0	€ 0
2	Verstrekkingsen en overig					
2.1	Verstrekkingsen dagbesteding	€ 16	€ 34	€ 0	€ 11	€ 52
2.2	Buitengewone kosten	€ 21	€ 14	€ 0	€ 1	€ 17
3	Uitvoeringskosten					
3.1	Verstrekkingsen en burgerzaken	€ 52	€ 32	€ 11	€ 18	€ 34
3.2	Projectorganisatie*	€ 142	€ 126	€ 42	€ 76	€ 169
Totale kosten per maand		€1.682	€1.486			
Totale kosten per dag		€55	€ 49			Zie bijlage op p. 40

* Tolkkosten zijn dit jaar opgenomen als onderdeel van component 3.2 Projectorganisatie.

** We presenteren de kwartielen van de kosten verdeeld over alle bedden. Voor componenten als schoonmaak of beveiliging betekent dat dat er enkele bedden zijn die € 0 betalen. Bij catering gaat dit echter over meer dan 75% van de bedden: minder dan een kwart ontvangt catering. Hierdoor zijn alle drie de kwartielen € 0. Door de hoge bedragen uitgegeven aan bedden die wél catering ontvangen, is het gemiddelde alsnog significant.

Toelichting normen op basis van het derde kwartiel

In het rapport vermelden we telkens de gewogen **gemiddelde** kosten voor alle gemeenten. Er kan echter voor worden gekozen om het normbedrag niet op basis van dit gemiddelde vast te stellen, aangezien een groot gedeelte van de gemeenten daar (per definitie) niet voldoende aan heeft. Hierom benaderen we op deze pagina (op verzoek van de stuurgroep) het **derde kwartiel** van de kosten. Let op: in deze ramingen zijn de kosten voor de nieuwe taken en inflatie niet meegenomen.

- Het doel van een totaalraming van het derde kwartiel is dat de kosten voor 75% van de bedden daarbinnen vallen. Op basis van de resultaten van de uitvraag is dat echter niet volledig accuraat te bepalen.
- De raming voor de totale gemiddelde kosten hebben wij gemaakt door per kostencomponent een gewogen gemiddelde te bepalen en die gemiddelden bij elkaar op te tellen. Dit is een nauwkeurigere methode dan het gewogen gemiddelde te nemen van de totaalkosten van alle gemeenten, omdat dit ons in staat stelde om heel gericht foutieve gegevens niet mee te nemen. De voorkeur heeft daarom om de totaalraming van het derde kwartiel ook op te bouwen uit de individuele kostencomponenten. Echter, dit is complex.
- Als je alle derde kwartielen van alle kostencomponenten bij elkaar optelt kom je op een raming van **€59 euro per bed dag**. Dit bedrag benadert de norm van 2024. Deze methodiek is niet helemaal zuiver, aangezien de kans dat een gemeente op alle componenten in het derde kwartiel valt in de praktijk klein is. Dit is

vergelijkbaar met het gooien van twee dobbelstenen. De kans om 1 keer 6 te gooien is $1/6^e$, maar de kans om twee keer zes te gooien is niet $1/6^e + 1/6^e$.

- Een methode om hier mee om te gaan, is te rekenen met de vierkantswortel van de som van de kwadraten van de afstand tussen de mediaan en het derde kwartiel. Op basis daarvan is de raming **€55 per bed per dag**. Deze methode veronderstelt echter dat de kosten normaal zijn verdeeld. We weten dat dit niet zo is, er is sprake van een rechtsscheve verdeling in een deel van de kostencomponenten. In alle waarschijnlijkheid is dit dus een onderschatting van het derde kwartiel van de totaalkosten.
- Een derde methode is om toch, anders dan bij de gemiddelden, naar de subset van de data te kijken waar we met zekerheid de totaalkosten hebben kunnen bepalen. Die subset heeft een gemiddelde wat lager is dan ons geraamde gemiddelde (verschil van 6%). We corrigeren voor dit verschil en nemen vervolgens het derde kwartiel. Op basis daarvan is de raming **€60 per bed per dag**. Ook dit is geen accurate raming van het derde kwartiel van alle gemeenten, omdat dit veronderstelt dat de verdeling in deze subset gelijk is aan de verdeling tussen alle gemeenten die de uitvraag hebben ingevuld. Wel denken we dat dit de beste benadering is van het bedrag waarmee gemeenten voor 75% van de bedden uit zouden komen.

Respons op enquête naar groottecategorie, provincie en accommodatietype

Respons per groottecategorie

Gemeente-grootte	Respons (in aantal gemeenten)	Percentage van totaal aantal gemeenten in categorie
G4	4	100%
Groot	12	29%
Middelgroot	16	35%
Klein	42	17%
Totaal	74	22%

Respons per provincie

Provincie	Respons (in aantal gemeenten)	Percentage van totaal aantal gemeenten in provincie (in %)
Drenthe	2	17%
Flevoland	4	67%
Friesland	5	28%
Gelderland	11	22%
Groningen	2	20%
Limburg	8	26%
Noord-Brabant	5	8%
Noord-Holland	7	16%
Overijssel	10	40%
Utrecht	4	15%
Zeeland	1	8%
Zuid-Holland	15	30%

Respons per accommodatietype

Accommodatietype	Respons (in aantal gemeenten)
Hotels	17
Schepen	6
Vakantiewoningen	16
Huizen en appartementen	29
Flexwoningen	14
Overige woningen met enkel eigen kookgelegenheid	9
Overige woningen met enkel eigen sanitair	9
Overige woningen met zowel kookgelegenheid als eigen sanitair	20
Overige woningen zonder kookgelegenheid of eigen sanitair	34

Aannames ramingen btw-compensatiefonds

De tabel rechts geeft een overzicht van onze assumpties voor de berekening van hoeveel btw de kostenramingen bevatten. Een overkoepelende assumptie is dat alle gemeenten 30% van hun betaalde btw over kosten die vallen onder deze specifieke uitkering hebben teruggevraagd, aangezien de afspraak rondom het btw-compensatiefonds hier ook van uitgaat.

Om te ramen hoeveel kosten gemeenten hebben geclaimd bij het btw-compensatiefonds moeten twee aspecten bekend zijn: a) zijn de kosten inbesteed (geen btw betaald) of uitbesteed (btw betaald)? b) welk btw-percentages is betaald voor de uitbesteede kosten? Bij sommige kostencomponenten zijn deze twee aspecten evident en konden we op basis van assumpties de btw ramen. Voor de andere kostencomponenten hebben we gemeenten gevraagd de niet-kostprijsverhogende btw (de 30% die kan worden teruggevraagd) te vermelden in de enquête. De tabel hiernaast geeft weer hoe de btw per kostencomponent geraamd is.

#	Kostencomponent	% btw betaald
1.1a	Accommodatie + inventaris btw laag*	9%
1.1b	Accommodatie + inventaris btw onbekend**	Uitgevraagd
1.2	Gas, water, licht	21%
1.3	Locatiebegeleiding	Uitgevraagd
1.4	Schoonmaak	21%
1.5	Beveiliging	21%
1.6	Catering***	9%
2.1	Verstrekkings dagbesteding	21%
2.2	Buitengewone kosten	21%
3.1	Verstrekkings en burgerzaken	Uitgevraagd
3.2	Projectorganisatie	Uitgevraagd

* We nemen aan dat hotels, schepen en vakantiewoningen onder laag btw-tarief vallen.

** Voor de overige categorieën hebben we geen aannames gedaan over het btw-tarief en de mate van in-/uitbesteding.

*** Zie: [link](#).

Berekeningen inhouden leefgeld en eigen bijdrage

Op deze pagina lichten we toe hoe we tot de ramingen voor de kosten voor leefgeld en eigen bijdrage zijn genomen. Voor beide berekeningen geldt:

- **We baseerden de kosten per uur op de handleiding overheidstarieven**
Naast uren inzet vroegen we in de enquête ook de schalen van medewerkers uit. Uit de Handleiding Overheidstarieven 2024 haalden we de tarieven per uur per schaal. Het uurtarief voor de medewerkers baseerden we op een gewogen gemiddelde. Hiermee komen we dus tot een imaginaire 'gemiddelde' schaal. We nemen in deze schaal de kosten voor overhead uit de HOT mee.
- **De baten van deze regelingen zijn niet meegenomen in deze kostenramingen**
Inkomsten uit eigen bijdragen en lagere uitgaven voor leefgeld komen ten bate van het Rijk. Ze zijn dus geen onderdeel van dit onderzoek. Dit zijn daarmee dus geen netto ramingen: de totale kosten voor de overheid als geheel zullen lager zijn.

De methodiek die we toepassen is stap voor stap:

- Op basis van opgegeven schalen berekenden we een gemiddeld uurtarief voor de typen medewerkers. Dit vermenigvuldigden we met het gemiddeld geraamde aantal uren per maand voor die medewerker en deelden we door het aantal gemeenten om het gemiddelde bedrag per gezin te krijgen.
- Voor leefgeld vermenigvuldigden we dit met het percentage gezinnen dat leefgeld ontvangt en met het percentage gemeenten dat nog geen leefgeld inhoud (de anderen maken immers geen extra kosten ten opzichte van de opgegeven maand).
- Voor eigen bijdrage vermenigvuldigden we dit met het percentage gezinnen dat géén leefgeld krijgt (in het geval van de medewerker leefgeld) of het percentage gezinnen waarvan verwacht werd dat ze een eigen bijdrage gaan betalen (in het geval van de financieel medewerker. Die percentages waren nagenoeg hetzelfde.
- Uit de enquête kwam dat het gemiddeld aantal personen in een gezin 1,6 is. De kosten per gezin deelden we daarom door dit getal om te kosten per bed te krijgen.
- De kosten voor de verschillende typen medewerkers telden we bij elkaar op. Dit resulteerde in gemiddelde kosten per gerealiseerd bed per maand

1. Onderdak GOO

De onderstaande tabel beschrijft in inhoud en de afbakening van de kostencomponenten die we zien in hoofdcategorie 1: Onderdak GOO

Kosten-Component	1.1 Accommodatie + inventaris	1.2 Gas water elektra	1.3 Locatiebegeleiding	1.3 Schoonmaak	1.5 Beveiliging	1.6 Catering
Omvat	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Huur accommodaties, of kosten inzet eigen (aangekochte) gebouw ▸ Reguliere structurele onderhoudskosten ▸ Kosten roerende goederen* 	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Gas, water en elektra ▸ Internettoegang (wifi) 	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Woonbegeleiding (medewerkers op locatie) ▸ Locatiemanagement/ huis meesterschap <ul style="list-style-type: none"> ▸ Contact schoonmaak ▸ Contact beveiligers ▸ Contact pandbeheer 	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Kosten schoonmaak locatie ▸ Schoonmaak- en hygiëne artikelen (bijv. zeep, handdoeken) 	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Kosten van (inhuur van) professionele beveiligers ▸ Beveiligingsapparatuur (camerabeveiliging, etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Eten en drinken op de opvanglocaties
Opmerkingen	Omvat alleen 'semi-structurele kosten', niet transitiekosten want daar is een aparte regeling voor.	Niet altijd apart te onderscheiden van 1.1	Omvat loonkosten, overhead, VOG, BHV, reiskosten, overige diploma's	Niet altijd apart te onderscheiden van 1.1	Niet altijd apart te onderscheiden van 1.1	Niet wettelijk verplicht om te verstrekken. Komt toch voor door locaties waar koken niet mogelijk is. Wordt soms ingehouden op leefgeld

2. Overige verstrekkingen GOO

De onderstaande tabel beschrijft in inhoud en de afbakening van de kostencomponenten die we zien in hoofdcategorie 2: Overige verstrekkingen GOO

Kosten-Component	2.1 Dagbesteding	2.2 Buitengewone kosten	2.3 Leefgeld
Omvat	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Inkoop recreatieve en educatieve activiteiten, <i>of</i> ▸ Kosten om recreatieve en educatieve activiteiten 'in house' te verzorgen, <i>of</i> ▸ Vergoedingen aan vrijwilligers ▸ Materiaal dagbesteding 	Materiële kosten voor bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> ▸ Tandarts ▸ Bril/gehoorapparaat ▸ Verplaatsing ▸ Uitvaart ▸ Etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Eten en drinken ▸ Kleding ▸ Andere persoonlijke uitgaven
Opmerkingen	Indien gemeenten dit zelf verzorgen, rekenen we personeelskosten om naar materiële prijs	Omvat géén kosten die uit ander budget gedekt worden, zoals medische kosten of onderwijs	Leefgeld was dit jaar geen onderdeel van het onderzoek aangezien deze kosten onder een separate regeling vallen.

3. Uitvoeringskosten GOO

De onderstaande tabel beschrijft in inhoud en de afbakening van de kostencomponenten die we zien in hoofdcategorie 3: Uitvoeringskosten GOO

Kosten-Component	3.1 Verstrekkingen en burgerzaken	3.2 Projectorganisatie
Omvat	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Uitkeren leefgeld ▸ Administratiekosten leefgeld ▸ Inschrijven in BRP ▸ Openen bankrekening ▸ Afsluiten WA-verzekering 	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Projectleiding ▸ Beleidsafstemming (coördinatie met werk, onderwijs en zorg) ▸ Coördinatie vrijwilligers ▸ Communicatiemedewerkers ▸ Extra bedrijfsvoeringscapaciteit
Opmerkingen	Niet altijd apart te onderscheiden van 3.2	Reguliere bedrijfsvoeringsondersteuning (control, administratie, secretariaat, communicatie, etc.) rekenen we mee via de prijs; <u>niet</u> via uren

4. Particuliere opvang (POO)

De onderstaande tabel beschrijft in inhoud en de afbakening van de kostencomponenten die we zien in hoofdcategorie 4: Particuliere opvang (POO)

Kosten-component	4.1 Buitengewone kosten POO	4.2 Verstrekkingen en burgerzaken POO	4.3 Projectorganisatie POO
Omvat	Materiële kosten voor bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> ▸ Tandarts ▸ Bril/gehoorapparaat ▸ Verplaatsing ▸ Uitvaart ▸ Etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Uitkeren leefgeld ▸ Administratiekosten leefgeld ▸ Inschrijven in BRP ▸ Openen bankrekening ▸ Afsluiten WA-verzekering 	<ul style="list-style-type: none"> ▸ Projectleiding ▸ Beleidsafstemming (coördinatie met werk, onderwijs en zorg) ▸ Communicatie ▸ Coördinatie vrijwilligers
Opmerkingen	Omvat géén kosten die uit ander budget gedekt worden, zoals medische kosten of onderwijs	Omvat loonkosten, overhead, VOG, BHV, reiskosten, overige diploma's	Omvat loonkosten, overhead, VOG, BHV, reiskosten, overige diploma's

5. Verplicht inhouden van leefgeld en heffen eigen bijdrage

Kosten-component	5.1 Administratie en bepaling recht/plicht	5.2 Uitvoering	5.3 Bezwaar, beroep en klachten	5.4 Invordering, incasso en dwanguitvoering	5.5 (beleidsmatige) ondersteuning	5.6 Implementatie (incidentele kosten)
Inhouden leefgeld	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvragen inkomen ontheemde - Verifiëren inkomen in Suwinet - Uitvoeren toets onevenredig nadeel - Bepalen recht op leefgeld - Schriftelijk informeren ontheemde - Periodieke/ systematische controle inkomen 	n.v.t.	<ul style="list-style-type: none"> - Reageren op bezwaarschriften - Beroepsprocedures doorlopen - Informeren over mogelijkheden tot beroep - Behandelen klachten 	n.v.t.	<ul style="list-style-type: none"> - Juridische, technische, communicatie- en beleidsmatige expertise en ondersteuning na implementatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Communicatie richting Oekraïense ontheemden, zoals voorlichtingsmateriaal en websites - Ontwikkelen beleid - Opstellen klachtenregeling - Inrichten ICT-systemen
Heffen eigen bijdrage	<p>Bovenstaande, en:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bepalen hoogte eigen bijdrage 	<ul style="list-style-type: none"> - Het innen van de eigen bijdrage 	Zie bovenstaande	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren vorderingen - Treffen betalingsregelingen - Doorlopen incassoprocedure 	Zie bovenstaande	<p>Bovenstaande, plus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen ICT-systeem
Opmerkingen						Omvat een projectgroep zoals bedoeld op pagina 7 van de Handreiking Invoering Eigen Bijdrage voor Ontheemden uit Oekraïne

Meer weten?

- ☎ (030) 236 30 30 | (030) 290 6100
- 🌐 Andersson Elffers Felix | Improven
- 🌐 www.aef.nl | www.improven.nl
- ✉ mail@aef.nl | info@improven.nl

2-10-2024